YETİŞKİNLERDE EGO KİMLİK STATÜLERİNİN PSİKOLOJİK DOĞUM SIRASI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Safa Gürbüz
181104116

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Psikoloji Anabilim Dalı

Psikoloji (Opsiyon: Gelişim Psikolojisi) Yüksek Lisans Programı

Danışman: Doç. Dr. Melis Seray Özden Yıldırım

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü
Şubat, 2022

YETİŞKİNLERDE EGO KİMLİK STATÜLERİNİN PSİKOLOJİK DOĞUM SIRASI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Safa Gürbüz

181104116

Orcid: 0000-0002-2241-5632

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Psikoloji Anabilim Dalı

Psikoloji (Opsiyon: Gelişim Psikolojisi) Yüksek Lisans Programı

Danışman: Doç. Dr. Melis Seray Özden Yıldırım

İstanbul

T.C. Maltepe Üniversitesi

Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü

Şubat, 2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli *"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"* ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında gizlenmiştir.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli *"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"* ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

TEŞEKKÜR

Tez sürecim boyunca bilgi, tecrübe ve desteği ile yanımda olan sevgili danışman hocam Doc. Dr. Melis Seray Özden Yıldırım'a, hayatım boyunca desteklerini benden esirgemeyen aileme, arkadaşlarıma ve en büyük destekçim Sezen Merve Gücükkılınç'a sevgi ve teşekkürlerimi sunarım

ÖZ
YETİŞKİNLERDE EGO KİMLİK STATÜLERİNİN PSİKOLOJİK DOĞUM SIRASI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Safa Gürbüz

Yüksek Lisans Tezi
Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji (Opsiyon: Gelişim Psikolojisi) Yüksek Lisans Programı
Danışman: Doç. Dr. Melis Seray Özden Yıldırım
Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2022

Bu araştırma, yetişkinlerde ego kimlik statülerinin psikolojik doğum sırası açısından incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde ikamet eden, 18-67 yaş arasındaki 193'ü kadın (%64,5), 106'sı erkek (%35,5) olmak üzere toplamda 299 katılımcı oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde katılımcılara sırasıyla Demografik Bilgi Formu, White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri ve Ego Kimlik Süreci Ölçeği online ortamda sunulmuştur.

Ölçeklerden elde edilen puanların 2'li gruplara göre farklarının incelenmesi için bağımsız örneklem t-testi, 2'den fazla gruplar arasındaki farkların belirlenmesi için tek yönlü ANOVA analizi, kategorik değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi için de ki-kare analizi yapılmıştır.

Elde edilen bulgular ışığında her iki değişkenin de cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, kaçıncı kardeş oldukları ve kardeş sayıları demografik değişkenleri ile ayrı ayrı incelenmesi sonucu; psikolojik doğum sırası algılarının cinsiyet, yaş, eğitim durumu, kaçıncı kardeş oldukları ve kardeş sayıları değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı, medeni duruma göre ise anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. Katılımcıların ego kimlik statüleri aynı değişkenler açısından incelendiğinde ise medeni durum, yaş, eğitim durumu ve kardeş sayısı değişkenleri ile ego kimlik statüsü arasında anlamlı ilişki bulunurken kaçıncı kardeş oldukları ve cinsiyet değişkenleri arasında ise anlamlı ilişki bulunmamıştır. Katılımcıların psikolojik doğum sırası algılarının ego kimlik statülerine göre farklılıkları değerlendirildiğinde, iki değişken arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. Elde edilen bulgular literatürde yer alan çalışmalar aracılığı ile yorumlanmıştır.

Anahtar kelimeler: ego kimlik statüsü, psikolojik doğum sırası, ego kimlik, kimlik gelişimi

ABSTRACT

ANALYZING EGO IDENTITY STATUS IN THE LIGHT OF PSYCHOLOGICAL BIRTH ORDER IN ADULTS

Safa Gürbüz

Master Thesis
Department of Psychology
Psychology (Option: Developmental Psychology) Programme
Advisor: Assoc. Prof. Melis Seray Özden Yıldırım
Maltepe University Gradute School, 2022

This research was carried out in order to analyze the ego identity status of adults in light of the psychological birth order. The sample of the study consists of a total of 299 participants, 193 women (64.5%) and 106 men (35.5%), between the ages of 18-67, residing in various regions of Turkey. During the data collection process, Demographic Information Form, White-Campbell Psychological Birth Order Inventory and Ego Identity Process Questionnaire were presented online to the participants, in order of.

Independent sample T-Test was used to analyze the differences between the scores obtained from the scales according to the groups of 2, a one-way ANOVA analysis to determine the differences between groups of more than 2, and a chi-square analysis to examine the relationship between categorical variables.

In the light of the findings obtained, as a result of analyzing both variables separately with the demographic variables of gender, marital status, age, education level, order of siblings and number of siblings; It has been seen that psychological birth order perceptions differ significantly according to gender, age, educational status, order of siblings and number of siblings, but do not differ significantly according to marital status. When the ego identity status of the participants was examined in terms of the same variables, it has been found a significant relationship between the variables of marital status, age, education level and number of siblings and ego identity status, while no significant relationship was found between the variables of order of siblings and gender. When the differences in the psychological birth order perceptions of the participants according to their ego identity status were evaluated, it was found that the difference between the two variables was not statistically significant. The findings were interpreted through the studies in the literature.

Keywords: ego identity status, psychological birth order, ego identity, identity development

İçindekiler

Jüri ve Enstitü Onayı ..... **i**
Etik İlke ve Kurallara Uyum Beyanı ..... **ii**
Teşekkür ..... **iii**
Öz ..... **iv**
Abstract ..... **v**
İçindekiler ..... **vii**
Tablolar Listesi ..... **ix**
Özgeçmiş ..... **xi**
BÖLÜM 1. GİRİŞ **1**
1.1. Araşıtmanın Problemi..……..1
1.2. Araştırmanın Amacı 3
1.2.1. Araştırma Sorusu 3
1.3. Araştırmanın Önemi 4
1.4. Varsayımlar 5
1.5. Sınırlılıklar 5
1.6. Tanımlar 5
1.7. Kimlik 6
1.7.1. Temel Güvene Karşı Güvensizlik 8
1.7.2. Özerkliğe Karşı Kuşku ve Utanç 9
1.7.3. Girişimciliğe Karşı Suçluluk Duygusu 10
1.7.4. Başarılı Olmaya Karşı Yetersizlik 10
1.7.5. Kimlik Kazanmaya Karşı Kimlik Karmaşası 11
1.7.6. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık 12
1.7.7. Üretkenliğe Karşı Durgunluk 12
1.7.8. Bütünlüğe Karşı Umutsuzluk 12
1.8. Kimlik Statüleri 13
1.8.1. Başarılı Kimlik 13
1.8.2. Dağınık Kimlik 13
1.8.3. Moratoryum Kimlik 13

1.8.4. İpotekli Kimlik 14
1.9. Ego Kimlik 14
1.10. Psikolojik Doğum Sırası 15
1.10.1. En Büyük Çocuk 16
1.10.2. İkinci Çocuk 16
1.10.3. En Küçük Çocuk 17
1.10.4. Tek Çocuk 18
1.11. Kimlik Gelişimi İle İlgili Çalışmalar 21
1.11.1. Ulusal Çalışmalar 21
1.11.2. Uluslararası Çalışmalar 23
1.12. Psikolojik Doğum Sırası İle İlgili Çalışmalar 24
1.12.1. Ulusal Çalışmalar 24
1.12.2. Uluslararası Çalışmalar 27
BÖLÜM 2. YÖNTEM 30
2.1. Araştırmanın Modeli 30
2.2. Evren ve Örneklem 30
2.3.Veriler ve Toplanması 30
2.3.1. Demografik Bilgi Formu 30
2.3.2. Ego Kimlik Süreci Ölçeği 30
2.3.3. White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri 32
2.4. Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması 33
BÖLÜM 3. BULGULAR VE YORUMLAR 34
3.1. Bulgular 34
3.1.1. Araştırma Grubunun Demografik Özellikleri 34
3.1.2. Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarına Ait Analiz Sonuçları 35
3.1.3. Ego Kimlik Statülerine Ait Analiz Sonuçları 42
3.1.4. Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarının Ego Kimlik Statülerine Göre Farklılaşmasının Değerlendirilmesi 46
BÖLÜM 4. TARTIŞMA VE YORUM 47
4.1. Psikolojik Doğum Sırası Algılarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasının Değerlendirilmesi 47
4.2. Psikolojik Doğum Sırası Algılarının Medeni Durumlarına Göre Farklılaşmasının Değerlendirilmesi 48

4.3. Psikolojik Doğum Sırası Algılarının Yaşlarına Göre Farklılaşmasının Değerlendirilmesi 49
4.4. Psikolojik Doğum Sırası Algılarının Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmasının Değerlendirilmesi 50
4.5. Psikolojik Doğum Sırası Algılarının Kaçıncı Kardeş Olduklarına Göre Farklılaşmasının Değerlendirilmesi 51
4.6. Psikolojik Doğum Sırası Algılarının Kaç Kardeş Olduklarına Göre Farklılaşmasının Değerlendirilmesi 52
4.7. Ego Kimlik Statüleri İle Cinsiyetleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi 53
4.8. Ego Kimlik Statüleri İle Medeni Durumları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi 54
4.9. Ego Kimlik Statüleri İle Yaşları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi 56
4.10. Ego Kimlik Statüleri İle Eğitim Durumları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi 57
4.11. Ego Kimlik Statüleri İle Kaçıncı Kardeş Oldukları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi 58
4.12. Ego Kimlik Statüleri İle Kaç Kardeş Oldukları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi 59
4.13. Ego Kimlik Statüleri ile Psikolojik Doğum Sırası Algıları Arasındaki Farklılıkların Değerlendirilmesi 59
BÖLÜM 5. SONUÇ VE ÖNERİLER 63
Özet ……..... 63
Öneriler……..... 64
EKLER 66
EK-1 ETİK KURUL KARARI 66
EK-2 DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU 67
EK-3 WHITE-CAMPBELL PSİKOLOJİK DOĞUM SIRASI ENVANTERİ 68
EK-4 EGO KİMLİK SÜRECİ ÖLÇEĞİ 71
KAYNAKÇA 72

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Kişilerin Psikolojik Doğum Sıraları ve Sahip Oldukları Karakter Özellikleri……20

Tablo 2: Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları……..…34

Tablo 3: Katılımcıların Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarına Ait Normallik Testi Sonuçları……..……...35

Tablo 4: Katılımcıların Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarına Ait Betimsel Bulgular ……..…36

Tablo 5: Katılımcıların Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları ……..36

Tablo 6: Katılımcıların Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarının Medeni Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları ……..…37

Tablo 7: Katılımcıların Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarının Yaşlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları ….……38

Tablo 8: Katılımcıların Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarının Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları ……...39

Tablo 9: Katılımcıların Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarının Kaçıncı Kardeş Olduklarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları ……40

Tablo 10: Katılımcıların Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarının Kardeş Sayılarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları ……...41

Tablo 11: Ego Kimlik Statüleri İle Yaş Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu…….42

Tablo 12: Ego Kimlik Statüleri İle Cinsiyet Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu…… 43

Tablo 13: Ego Kimlik Statüleri İle Eğitim Durumu Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu……..……...43

Tablo 14: Ego Kimlik Statüleri İle Kardeş Sıralaması Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu……..……...44

Tablo 15: Ego Kimlik Statüleri İle Kardeş Sayısı Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu……..……...44

Tablo 16: Ego Kimlik Statüleri İle Medeni Durum Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu..……...45
Tablo 17: Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarının Ego Kimlik Statülerine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları……..…….46

ÖZGEÇMİŞ

Safa Gürbüz

Eğitim:

Yüksek Lisans	2022	Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Gelişim Psikolojisi
Lisans	2018	Doğu Akdeniz Üniversitesi, Fen ve Edebiyat Fakültesi, Psikoloji
Lise:	2014	Alanya Anadolu Lisesi

İş Tecrübesi:

İstanbul Büyükşehir Belediyesi *Sosyal Hizmetler Müdürlüğü,* 2020-Halen

Kişisel Bilgiler:

Cinsiyet:	Erkek
Yabancı diller:	İngilizce (orta

BÖLÜM 1. GİRİŞ

1.1.Araştırmanın Problemi

Kimlik, bireyin doğumu ile başlayan yolculuğunda onunla birlikte gelişimini sürdüren ve tecrübe ile beslenen psikososyal bir yapıdır. Yaşanılan tecrübeler ve hayattan elde edilen birikimler ile kimlik gelişimi sağlanır. Çocukluk çağında kurulan ilişkiler, ergenlik döneminde hız kazanan kimlik gelişiminin temelini oluşturur. Literatürde kimliğe dair birçok tanım yapılmış olsa da kimlik, Erikson (1968) tarafından bireyin biricikliğinin bilinçli duygusu; deneyimlerin sürekliliği için bilinçsizce çaba ve grubun düşünceleri ile dayanışma olarak tanımlanır (aktaran Dereboy, 2013).

Kimlik olgusu kelime kökenine bakıldığında (identity), aynilik ve süreklilik anlamlarına gelen "idem" kökünden türemiştir. Türkçede ise kimlik sözcüğü, kim kelimesinden türemiş olup aidiyeti, biricik ve tek olmayı açıklar (Aydoğdu, 2004).

Bireylerde kimlik gelişimi yıllar boyunca birçok kuramcı tarafından açıklanmaya çalışılmış, üzerine farklı teori ve kuramlar üretilmiştir. Bu kuramlar arasından günümüze kadar halen geçerliliğini koruyan Erikson'un (1968) psiko-sosyal gelişim kuramıdır. Erikson'a göre bireyler yaşamları boyunca 8 evreden geçerek psiko-sosyal gelişimlerini tamamlarlar. Kişi bu evreleri tamamlarken ayrıca o döneme özgü kimlik sorunlarıyla da karşılaşmaktadır. Bu kuramın ışığında ilerleyen kuramcı Marcia, Erikson'un kimlik ile ilgili görüşlerine ek olarak kimlik statüleri kavramını ortaya atmıştır. Bu kurama göre, kişiler dört farklı kimlik statüsünde bulunabilirler. Bu statüler; başarılı, dağınık, ipotekli ve moratoryum kimlik statüleridir.

Marcia'nın kuramına göre kimlik statüleri, keşif ve bağlılık alt boyutları etrafında şekillenmektedir. Keşif, bireyin sosyal çevresinde var olan alternatifleri araştırması ve bunları denemesi anlamına gelir. Bağlılık ise, kişilerin meslek, din, ideoloji ve kişiler arası konular ile ilgili yaptıkları yatırımın etkisini ifade eder (Çakır, 2014).

Kimlik kazanımı, keşif ve bağlılığın yüksek olduğu bireylerde başarılı, keşif ve bağlılığın düşük olduğu bireylerde dağınık, keşfin yüksek, bağlılığın düşük olduğu bireylerde moratoryum, keşfin düşük, bağlılığın yüksek olduğu bireylerde ise ipotekli kimlik statüsü olarak tanımlanır (Çakır, 2014).

Kimliği oluşturan en önemli ilişki ve tecrübeler aile ortamında sağlanır. Çocuğun ilk sosyal ortamı olan aile, çocuğa fiziki büyüme için gerekli ortam ve koşulları sağlarken, kurulan ilişkiler ile çocuğun kimlik gelişimine de etki eder.

Araştırmanın bir diğer değişkeni olan psikolojik doğum sırasının kişilik gelişimine etkisi olduğunu ilk olarak Adler (1956) vurgulamıştır. Adler'e göre bireylerde psikolojik doğum sırası, normal doğum sırasından farklı olabilir. Gerçek doğum sırası kişi için aile içerisindeki konumudur. Adler'e göre her çocuk aynı ailede doğsa da farklı çevresel koşullara sahiptir. Psikolojik doğum sırası kavramı bu temele dayanır. Psikolojik doğum sırası, kişinin ailesi içinde kendi algıladığı benliği ve konumu ile ilgilidir. Psikolojik doğum sırasına göre birey kendini aile içerisinde en küçük, ikinci, tek ve en büyük çocuk olarak konumlandırabilir (aktaran Kayacı ve Özbay, 2016).

Erikson (1968)'a göre ergenlikteki en önemli gelişim görevi kimlik oluşturmaktır. Bu dönemde ergenler kendilerini sosyal çevreleri ile kurdukları ilişki çerçevesinde tanımlarlar. Benliklerini tanımladıkları bu kimlik ile bütünleştirme durumundadırlar. Erikson'un çalışmalarını temel alarak Marcia (1966) bireylerde kimlik gelişiminin var olup olmadığını ya da ne ölçüde var olduğunu saptamaya yarayan çalışmalar yapmış bilim insanıdır. Marcia (1980) tarafından kimlik, kişilerin dürtü, inanç ve yeteneklerinin bir şekilde örgütlenmesi olarak tanımlanır. Marcia (1980)'nın bizlere sunduğu dört kimlik statüsü bağlanma ve kriz ilkelerinin varlığı ya da yokluğu ile oluşmaktadır (aktaran Eryılmaz ve Apay, 2011).

Ulusal literatürde ego kimlik statüleri ve psikolojik doğum sırası değişkenlerinin birlikte incelendiği bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu sebepten bu konuların birlikte ilk kez çalışılacak olması, bu tez çalışmasının psikoloji literatürüne gelecek çalışmalarda bu değişkenlerin kontrol altında tutulup tutulmayacağının bilinmesi açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca ergen ve yetişkinlerin kimlik kavramı ve gelişiminin incelendiği araştırmalarda ve/veya psikoterapi süreçlerinde, bireyin psikolojik doğum sırasının kimlik gelişimi ile nasıl ilişkilendiğinin bilinmesinin tüm bu süreçlere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Literatür taramasından hareketle, cinsiyet(Eryüksel, 1987), sosyo-kültürel yapı(Varan, 1990, aktaran Şahin, 2009), aile ve arkadaştan algılanan sosyal destek(Uzman, 2002, aktaran Şahin, 2009), algılanan aile tutumları(Çakır ve Aydın, 2005, aktaran Şahin,2009), bağlanma stilleri(Arslan, 2008), öznel iyi oluş(Eryılmaz ve Alpay, 2011), sosyal sermaye ve kimlik sermayesi(Özdikmenli ve Demir, 2010), mesleki kimlik (Hyun-Young ve Eun-Jung, 2016), kimlik stilleri ve kişisel dışavurum (Schwartz, Mullis, Waterman ve Dunham, 2000), kendini izleme davranışı (Kumru ve Thompson, 2003) ve bağlanma stillerinin istikrarı (Zimmerman ve Becker Stoll, 2002) değişkenlerinin ego kimlik ile etkileşim içerisinde olduğu bulunmuştur. Bir diğer değişken olan psikolojik doğum sırası ise kimlik algısı (Doğru Çabuker, Epli, Balcı Çelik ve Vural Batık, 2020), ana-babaya bağlanma (Kalkan ve Odacı, 2010), yetersizlik duygusu (Ekşi, Sevim ve Kurt, 2016), sosyal etkinlik beklenti düzeyleri (Başaranoğlu, 2011), stresle başa çıkma stratejileri (Kalkan ve Koç, 2008), kariyer kararı yetkinlik beklentisi (Kırdök ve Alibekiroğlu, 2016), psikolojik sağlamlık (Oktan, Odacı & Çelik, 2011), adil dünya inancı (Çakır ve Şen, 2012), algılanan aile rolleri, aile yapısı, algılanan sosyal destek, çeşitli kişilik özellikleri (Stewart, Stewart ve Campbell, 2001), aile sorumlulukları ve duygusal yakınlığa yönelik tutumlar (Spitze & Logan, 1991, aktaran Doğru Çabuker, Epli, Balcı Çelik ve Vural Batık, 2020) değişkenleri ile etkileşim içindedir. Bu çalışmada da psikolojik doğum sırası açısından bireylerin ego kimlik statülerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın hipotezi şu şekildedir;

H_1 : Yetişkinlerin psikolojik doğum sırası algıları ego kimlik statülerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

H_0 : Yetişkinlerin psikolojik doğum sırası algıları ego kimlik statülerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır.

1.2.1.Araştırma Sorusu

1-Yetişkinlerin ego kimlik statüleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2- Yetişkinlerin ego kimlik statüleri ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

3- Yetişkinlerin ego kimlik statüleri ile eğitim durumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4- Yetişkinlerin ego kimlik statüleri ile kaçıncı kardeş oldukları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

5- Yetişkinlerin ego kimlik statüleri ile kardeş sayıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

6- Yetişkinlerin ego kimlik statüleri ile medeni durumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

7- Yetişkinlerin psikolojik doğum sırası envanterinden elde ettikleri puanlar cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?

8- Yetişkinlerin psikolojik doğum sırası envanterinden elde ettikleri puanlar yaşlarına göre farklılık göstermekte midir?

9- Yetişkinlerin psikolojik doğum sırası envanterinden elde ettikleri puanlar eğitim durumlarına göre farklılık göstermekte midir?

10- Yetişkinlerin psikolojik doğum sırası envanterinden elde ettikleri puanlar medeni durumlarına göre farklılık göstermekte midir?

11- Yetişkinlerin psikolojik doğum sırası envanterinden elde ettikleri puanlar kaçıncı kardeş olduklarına göre farklılık göstermekte midir?

12- Yetişkinlerin psikolojik doğum sırası envanterinden elde ettikleri puanlar kardeş sayılarına göre farklılık göstermekte midir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Ailelerin çocuklarına davranış biçimleri onların kendilerini aile içerisindeki konumlandırmalarında farklılıklar yaratabilir. Algılanan bu konum gerçek konumdan farklı olabilir. Küçük yaşlardan başlayan kimlik gelişimi bu konumlandırmaların farklılaşmasından etkilenip ergenlik döneminin sonunda edinilen kimlik statülerinde farklılıklar yaratabilir. Daha önce birlikte incelenmemiş iki konu üzerinde yapılacak bu araştırma, kimlik statüleri üzerinde yapılacak yeni araştırmalarda psikolojik doğum sırasının kontrol altında tutulması gereken bir değişken olup olmadığına dair fikir vereceği düşünülmektedir.

1.4.Varsayımlar

- Araştırmaya katılan katılımcıların veri toplama araçlarına içten ve samimi yanıtlar verdiği varsayılmıştır.
- Seçilen örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

1.5.Sınırlılıklar

Araştırmada veri toplama yöntemleri olarak kullanılan yöntem anket ile sınırlıdır.

Yetişkinlerin ego kimlik statülerinin psikolojik doğum sırası açısından incelenmesi ile sınırlıdır.

Kullanılan veri toplama araçlarının ölçtüğü durumlar ile sınırlıdır.

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının katılımcılara yalnızca özellikle de pandemi şartlarından ötürü online ortamda sunulmuş olması sınırlılık oluşturmaktadır.

Katılımcılara uygulanan ölçeklerdeki soru sayılarının fazla oluşu ve tüm ölçeklerin peş peşe sunuluyor oluşunun kişilerin dikkatini etkilediği ve bu durumun çalışmaya sınırlılık oluşturabildiği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcılardan, tek çocuk olan katılımcıların sayısının, kardeşi olan katılımcıların sayısına göre az oluşu, tek çocuk olan katılımcıların değerlendirilmeye alınmasını zorlaştırmış olup bu durumun çalışmaya sınırlılık oluşturduğu düşünülmektedir.

Aynı şekilde araştırmaya katılan katılımcıların gelir durumunun "orta seviye" gelir durumunda yığılmasının sınırlılık oluşturduğu düşünülmektedir.

1.6.Tanımlar

Kimlik: Kişinin kendine özgü ve benzersiz bir tarz içerisinde var olduğunu ve bu tarzın süreklilik gösterdiğinin farkında olmasıdır (Dereboy, 1993).

Kimlik gelişimi: Sosyal rollerin, parçaların toplamından daha fazlası olan bütünleşmiş bir kendilik düşüncesinin birleşmesidir. Başarılı kimlik gelişimi "kararlılık" ve "keşfetme" süreçleri ile şekillenir (Erikson, 1968).

Psikolojik doğum sırası: Psikolojik doğum sırası, bireyin aile içinde kendini nasıl algıladığı yani bireyin aile içinde kendini nasıl konumlandırdığıdır. Psikolojik doğum sırası ile gerçek doğum sırası aynı olmak zorunda değildir (Campbell, White ve Stewart, 1991, aktaran Kayacı, 2014).

Kimlik statüsü: Marcia (1966) tarafından kişilerin kişilerarası ve ideolojik alanlarda seçeneklerini araştırması ve bu seçeneklere gösterdiği bağlılığı temel alarak yapılan sınıflandırmadır. Başarılı, ipotekli, moratoryum ve dağınık kimlik statüsü olmak üzere dört farklı kimlik statüsü bulunmaktadır (Marcia, 1966, aktaran Şahin, 2009).

1.7.Kimlik

Kimlik, çok çeşitli, farklı terimlerle özdeş şekilde kullanılan bir kavramdır. Öz kimliği, kişisel kimlik, ego kimliği, grup kimliği ve farklı kavramlar örnek olarak verilebilir. Kimlik duygusunun tam anlamıyla anlamlandırılabilmesi için irdelenmesi gereken kavram ego kimliğidir. Ego kimliği, egonun işlevselliği tarafından yaratılan ve devam ettirilen kimlik duygusudur (Dereboy, 1993).

Dereboy (1993)'a göre kimlik; kişinin kendisini yaşantısından farklı ve kendine has bir şekil içinde bulunduğunu ve bu şeklin süreklilik gösterdiğini algılaması olarak ifade edilebilir. Kimlik duygusu çeşitli yaşantıların birleşimini kapsar.

Kimlik ile ilgili yapılan diğer tanımlamalara bakıldığında Erikson (1968) kimliği, "bireyin biricikliğinin bilinçli duygusu; deneyimlerin sürekliliği için bilinçsizce çaba ve grubun düşünceleri ile dayanışma" olarak tanımlar. Marcia (1994)'a göre kimlik, sosyal yaşantı içerisinde kişinin başkalarındaki ve kendisindeki anlamlılık duygusudur (aktaran Dereboy, 2013).

Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne göre ise kimlik, toplumsal varlık olarak insanın nasıl bir kimse olduğunu gösteren belirti, nitelik ve özelliklerin bütünü, bireyin kim olduğunu tanıtan belge, hüviyet, bir nesneyi belirlemeye yarayan özelliklerin tümü olarak tanımlanır. (Türk Dil Kurumu)

Oxford İngilizce Sözlük, kimliği 'bir kişinin veya bir şeyin her zaman ve her koşulda aynılığı; bir kişinin veya şeyin kendisi olduğu ve başka bir şey olmadığı durumu/gerçeği; bireysellik, kişilik' olarak tanımlamaktadır (Oxford English Dictionary 2nd Edition, 1989).

Kimlik bir yandan, "Ben neyim?" ve "Ben kimim?" sorularının cevabıdır. Birçok gelişimci bu soruların cevabını bilmeden de bireyin kendi varlığından haberdar olduğunu öne sürer. Diğer bir grup ise, bu duyumun deneyim aracılığı ile kazanıldığını savunur. Piaget'e göre nesne sürekliliğinin sağlanması kimlik gelişiminin ön koşuludur. Erikson

(1968) kimliği, bireyin içsel ve çevresel değişikliklere uyum sağlamasını açıklamak için bir girişim olarak ele alır. Bu sebeple kimlik, bireyin yaşamı boyunca geçirdiği bütün evreler ile ilgilidir. Ergenlik döneminde sahip olunan kimlik ilerleyen dönemlerde sahip olunan kimliğin temelini oluşturur.

Erikson kimliğin bazı özelliklerini aktarırken kimlik kavramının tanımını yapmamıştır. "Bireysel biricikliğin bilinçliliği", "deneyim sürekliliğine bilinçsizce sahip olma", "grup ideallerinin dayanışması" kavramları Erikson'un belirttiği kimlik özelliklerinden bazılarıdır (Erikson, 1968, aktaran Çelen, 2011). Bu özelliklerin yanı sıra Erikson, kimliğin merkezi özelliklerinin ne olduğunu açıklamaya çalışmıştır. Kişisel aynılık ve tarihsel süreklilik Erikson'a göre kimliğin merkezi özellikleridir (Çelen, 2011).

Erikson (1968) için, içsellik ve süreklilik unsurları vazgeçilmezdir. Freudcu gelenek içinde çalışarak, kimliğin bir şekilde bireyin derin psişik yapısında "konumlandığını" doğrular. Kimlik, birey ve onu çevreleyen sosyal çevre arasındaki etkileşimle şekillenir ve değiştirilir, ancak, ayakta durmakla değil, değişim ve kriz, temelde kişinin kendi varlığının "içsel aynılığı ve sürekliliği"nde "birikmiş bir güven" dir (Erikson, 1968, aktaran Gleason, 1983).

Erikson (1968), meslek seçimi, cinsiyet-rol yönelimi, aile rolleri gibi alanlarda ayrıca dini ve politik dünya görüşlerinde kimlik taahhütlerinin ortaya çıkarak bu seçim ve yönelimleri doğrudan etkileyeceğinden bahsetmiştir (Erikson, 1968, aktaran Kumru ve Thompson, 2003).

Erikson (1968)'a göre birey, yaşamın her evresinde savunmasızlığının arttığı ve potansiyelinin yükseldiği bir bunalımla karşılaşır. Ona göre bu bunalımlar uygun bir şekilde çözülürse kişilik gelişimine ve psiko-sosyal olgunluğa katkı sağlar. Erikson, bireylerin sekiz evre ile psiko-sosyal gelişimlerini sonlandırdığını ifade eder. Yaşanılan her evrede birisi olumlu diğeri olumsuz olmak üzere iki sonuç mevcuttur. (Erikson, 1968, aktaran Arslan, 2008).

Psiko-sosyal gelişim, "üstüne" anlamına gelen epi ve "ortaya çıkma" anlamına gelen genesis kelimelerinden oluşmuş bir kavram olan "aşamalı oluşum ilkesi" yani epigenetik ilkeye göre ilerler (H.Miller, 2017). Bireyin yaşamı boyunca içerisinde

bulunduğu her kriz ya da aşama, kişiliğini geliştiren ve gelişimini biçimlendiren önceki aşama ya da krizlerin üzerine kurulur (Erikson, 1968).

Erikson (1968), ergenliğe girişle birlikte yaşanan bunalımın ya kimlik kazanımı ile ya da rol karmaşası ile sonuçlanacağını belirtmektedir. Doğumdan itibaren yavaş yavaş oluşmaya başlayan kimlik, ergenlik döneminin sonuna doğru şekillenmektedir (Gander ve Gardıner, 2015).

Kimlik kazanımına karşı rol karmaşası olarak adlandırılan bu evre bireylerin ergenlik dönemine denk gelmektedir. Ergenlik dönemi çocukluk evresinden yetişkinlik evresine geçiş dönemini ifade eder. Bu dönemde ergenler cinsel olgunlaşmayla görülmeye başlanan fizyolojik değişimlerle ve yetişkin rollerindeki belirsizliklerle uğraşmak zorunda kalırlar. Erikson, bu dönemde, daha önceki dönemlerde elde edilen kazanımların yeniden ortaya çıktığını, bireyin bu kazanımlar hakkında düşündüğü ve yaşadığı toplum ile edindiği kazanımları bütünleştirmeye çalıştığını ifade eder (Erikson, 1968, aktaran Arslan, 2008).

Erikson'a (1968) göre ergenlikte bir kimlik krizinden geçmek normaldir. Bu kriz döneminde önceden sahip olunan inançların sorgulanması ve yeni inanç sistemlerinin, hayat tarzlarının keşfi görülmektedir. Kriz dönemi bir hayat tarzının seçimi ile ve kabul edilen inanç ve değerlere bağlılıkla sonlanır. (Erikson, 1968, aktaran Arslan,2008).

Erikson, psiko-sosyal gelişim kuramında bireylerin psiko-sosyal gelişimlerini sekiz evreden geçerek tamamladıklarını belirtmiştir. Erikson'a göre, birey her evrede, bu evreye özgü iki zıt uç problemle karşılaşır ve bunlardan hangisinin kazanım olarak elde edildiğine göre de psiko-sosyal gelişimi şekillenir. Ayrıca geç ergenliği takip eden her yaşam döngüsü döneminde, bu dönemlerin ana sorunlarına ek olarak bir de kimlik sorunu olduğunu öne sürmüştür (Marcia, 2002). Bu evreler;

1.7.1.Temel güvene karşı güvensizlik:

En erken yaşam evresine ait sorun 'temel güvene karşı güvensizlik'tir. Erikson'a göre (1968) bu dönem için güven kavramı bebeğin hem dünyaya hem de kendisine karşı geliştirmeye çalıştığı güven duygusu olarak tanımlanır. En basit haliyle bebek bu dönemde dünyanın güvenilir bir yer olup olmadığına karar verecektir ve bunu ona bakım veren kişi ile kurduğu ilişki aracılığıyla yapacaktır. Bebek temel ihtiyaçlarının bakım

veren kişi tarafından uygun zamanda duyarlılık ile karşılandığını tecrübe ettikçe, dünyanın güvenli bir yer olduğuna yönelik inancı gelişecektir. Bu da temel güven duygusunun temelidir. Ayrıca bebek zamanla annesinin geçici yokluğunu tolere edebilmesi ve geri geleceğine olan inancıyla da güven duygusunun varlığını gösterir. Bebeğin ihtiyaçlarının uygun zamanda veya hiç karşılanmadığı durumlarda güvensizlik duygusu meydana gelir. Bu durumda beklemenin geri dönme ile sonuçlanacağına yönelik inanç azalır. Sonuç olarak bebeğin bu evrede temel güven veya güvensizlik olarak kazandığı duygular hayatı boyunca kendisine eşlik eder. Bireyde bu evre sonucu oluşan temel güven veya güvensizlik duygusu ile ilerideki sosyal ilişkileri de şekillenir. Güven duygusunun karşılığı olarak kişi, başkalarının onunla ilgili olumlu duygu ve düşünceler geliştirebileceğine başkalarından yardım alabileceğine ve onlara inanabileceğine yönelik inanç geliştirir (Erikson, 1968, aktaran Arslan,2008).

1.7.2.Özerkliğe karşı kuşku ve utanç:

18 ay sonunda bebekler, kalın bağırsak kaslarındaki gelişim neticesinde fizyolojik açıdan dışkılarının kontrolünü sağlama konusunda söz sahibi olurlar. İki yaş civarında ise idrarlarını kontrol etmeye yarayan idrar kesesi çıkışındaki kaslar yeterli olgunluğa ulaşır. Çocukların bu iki denetimi sağlayabilmeyi keşfetmesi ile ilk özerklik girişimleri meydana gelir. İstedikleri zaman dışkı ve idrarlarını tutabileceklerini ya da bırakabileceklerini öğrenirler. Bu kazanım çocuklara vücudunda oluşan gereksinimleri kontrol etme ve bu gereksinimler sonucunda nasıl davranması gerektiğine dair kendi bilinci ile karar verme imkânı sağlamaktadır (Dereboy,1993).

Ebeveynler çocuğun idrar çıkarma ve dışkılama davranışlarını bir düzene koymak isterler ancak bu çaba çocuğun özerklik duygusu ile çatışır ve çocuğun anne babaya duyduğu güvenle ilgili kuşku yaşamasına sebep olur. Bu dönemde ebeveynlerin uyguladığı katı kurallar, yaptırımlar ve psikolojik cezalar gibi olumsuz yaklaşımlar çocuğun özerklik duygusundan utanç duymasını sağlar. Suçluluk duygusunun temeli oluşur (Arı, 2005, aktaran Arslan, 2008).

Bu dönemde çocuğun kendi denetimini sağlaması ve özgür iradenin gelişmesi ile birlikte "irade gücü" edinilir. Bu dönem içerisinde gözlenen çatışma kendin olma iradesi ve kendinden kuşku olarak belirir. Özerklik döneminde görülen bu çatışma doğrudan gençlik yaşantısına etki eder. Özerklik döneminde utanç ve kuşkunun yoğun yaşandığı

bireylerde gençlik yaşantısında da aynı duygular gözlenir. Özerkliğin sağlanabildiği bireylerde ise kendinden emin olma duygusu hakim olacaktır. Birey ailesinden bağımsızlaşmış ve kendi hayatını idame ettirebilecek bir birey olabileceğinden emin olacaktır (Dereboy, 1993).

1.7.3.Girişimciliğe karşı suçluluk duygusu:

Erikson'a göre bu dönemde çocuklarda kendilerine inanma duygusu başlamaktadır. Aynı zamanda çocuk, bir birey olarak neler yapabileceğini keşfetmeye çalışır. Erikson'a göre bu dönemde çocuklarda şu davranışlar gözlemlenir;

a) Anlayamadıkları konuları anlamaya çalışırlar ve birçok konu hakkında sayısız sorular sorabilirler.
b) Etrafta özgürce hareket etmeyi öğrenirler. Kendileri için amaçlarını gerçekleştirebilecekleri geniş ve limitsiz bir alan kurarlar.
c) Hayal güçlerinde ve düşüncelerinde artış gözlenir.

Bu dönemde çocuklar çevredeki yetişkin rollerini fark etmeye başlar. Hem oyunlarında hem de gerçek yaşamda gözlemlediği bu rolleri oynamaya çalışan çocuk yetişkin dünyasına yönelik her detaya büyük merak duyar. Bu denemeler sonucunda çocuk girişim duygusunu deneyimler. Bu duygu hedeflerine ulaşmak için girişimde bulunmayı ifade etmektedir (Dereboy,1993).

Ebeveynler, çocuklarında gözlenen bu girişimcilik duygusunu desteklemelidir. Çocuklara özgürce hareket edecekleri, zıplayıp oynayabilecekleri alanlar ve fırsatlar yaratılmalıdır.

Ergenlikten sonraki kimlik arayışının bu dönemde görülme şekli; kişinin kendine bazı roller belirleyip bunları düşleyerek kendine uygunluğunu sorgulaması yani rolleri sezinlemesidir. Girişimcilik evresi uygun şekilde tamamlandıysa, kişi sezinlediği rolleri üstleneceği günü kendinden emin bir halde bekler. Buna karşın bu dönemde kişiye suçluluk duygusu hakimse, kendine yetişkinliği için bir rol belirleyemez, hiçbir rolün onun için uygun olmayacağını düşünerek rol ketlenmesi yaşar.

1.7.4.Başarılı olmaya karşı yetersizlik:

Başarılı olmaya karşı yetersizlik evresi, çocuğun 7 yaş itibariyle okula başlamasıyla ilk kez çekirdek ailesinden farklı ve daha geniş bir topluluğun parçası olduğu dönemdir. Erikson'a göre bu evrede çocuk artık ailesi dışında, toplum için de çalışır ve topluma fayda sağlayıp, önemli katkılarda bulunmayı amaçlar (Issawi ve Dauphin, 2017). Ayrıca öğretmenleri ve arkadaşları çocuk için daha önemli ve etkili hale gelir.

Çocuk bu dönemde çalışkanlık ve yaratıcılık anlamında oldukça gelişmiş durumdadır. Okuma-yazma, toplum kuralları, akran ilişkileri kurma gibi yeni beceriler kazanır. Çocuğun bu becerileri kazanarak, iyi bir şeyler üreterek başarılı olma (çalışkanlık) duygusu geliştirmesine karşı, gelişmesi beklenen alanlarda başarısız olup yetersizlik (aşağılık) duygusu geliştirmesi bu dönemin temel ikilemidir (Arslan, 2008).

Çocuk bu dönemde kimlik gelişimini yapabildikleri ve geliştirdiği becerilerle doğrudan ilişkilendirir. Çevresinden kazandığı takdir, alacağı övgüler onun kendilik gelişiminde büyük rol oynamaktadır. Ebeveynleri, öğretmenleri tarafından takdir edildikçe, yapabileceklerine dair olan inancı ve kendi güveni de artar. Çocuğun yüksek öğrenme potansiyeli, anne-babalar ve eğitmenler tarafından uygun hedefler koyularak, yapamadıklarındansa, kazanabildiği becerilere yoğunlaşarak ve ona yeni fırsatlar yaratılarak değerlendirmelidir. Bu sayede çocuk bu evreyi aşağılık duygusu ile değil başarılı olma duygusu ile tamamlayacaktır (Gürses ve Kılavuz, 2011).

1.7.5.Kimlik kazanmaya karşı kimlik karmaşası:

Ergenlik dönemi; çocukluk ve yetişkinlik arasındaki evreyi ifade eder. İlkokul döneminin sonlarına doğru ergenlerde cinsel olgunlaşma ve fizyolojik değişimler görülmeye başlanır (Erikson, 1968).

Çocukluk çağında bireyin evreni kendi yakın çevresidir. Ergenlik döneminde ise bu evren giderek genişler ve toplumun tümünü kapsar. Böylelikle ergenler kendilerini toplumun bir parçası olarak görmeye başlarlar. Bunun sonucu olarak çocukluk çağında verilen aile ve okul içerisinde birey olarak var olma çabası, yerini toplum içerisinde kabul görme ve onaylanmaya bırakır. Bu sebeple çocukluk çağına denk gelen evrelerde yaşanan

kazanımlar ergenlik dönemi ile birlikte tekrar değerlendirilmesi gereken olgular haline gelir (Dereboy, 1993).

Daha önceki dönemlerde kazanılan özelliklerin bu dönemde tekrar değerlendirilmesi sürecinin uygun ve yeterli olması, olumlu bir kimlik kazanımına, uygun ve yeterli olmaması ise kimlik karmaşasına sebep olur (Arslan, 2008).

1.7.6. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık:

Bir önceki evrede kazanılan kimlik, hayatın bu evresinde bireyin diğer insanlarla psikolojik yakınlık kurmasına olanak tanır. Her ne kadar bu evrede karşı cins ile önemli bağlar kuruluyorsa da hemcinsler ile kurulan ilişkiler bu evreyi belirler. Kurulan bu ilişkiler, bireyin kendi kimliğini geliştirir (Erikson, 1959, aktaran Miller, 2017). Eğer bireyin diğer insanlar ile kurmaya çalıştığı yakınlık çabası başarısızlık ile sonuçlanırsa birey kendini yalıtır. Bunun sonucu olarak toplumsal ilişkiler soğuk, boş ve sıradan olur (Miller, 2017).

1.7.7.Üretkenliğe karşı durgunluk:

Üretkenlik üreme, çocuk yetiştirme ya da yeni nesil oluşturma ve rehberlik etme ilgisi olarak tanımlanır (Erikson, 1959, aktaran Miller, 2017). Kişinin üretkenlik duygusunun gelişimini yalnızca anne-baba olmak sağlamaz. Geleceğe ve türlere inanç, başkalarına önem vermek bu evredeki gelişimin ön koşullarıdır. Birey kendi çocuğunu yetiştirmek yerine başkalarının çocuklarına daha yaşanılabilir bir dünya sunmak için de çabalayabilir. Bu sayede üretkenliğe karşı durgunluk evresi toplumun nesilden nesile sürdürülebilmesi için gerekli mekanizmayı sağlar. Üretkenliğe karşı görülen durgunluk, kişinin üretkenliğinin ve psikolojik gelişiminin olmaması, kendisine dönük olması ve sıkıntı şeklinde kendini belli eder (Miller, 2017).

1.7.8.Bütünlüğe karşı umutsuzluk:

Son evrede bireyler yaşamları boyunca elde ettikleri ile yaşamak durumundadır. İdeal durumda birey bütünlüğe kavuşur. Bütünlük, bireyin yaşamın kısıtlılığını, kendinden önceki nesilleri de kapsayan büyük bir tarihin parçası olmayı kabul etmesini, bilgi birikimine sahip olma düşüncesini içerir. Bütünlüğe karşı görülen umutsuzluk ise, bireyin yaşamı boyunca yaptıkları veya yapmadıkları için duyduğu pişmanlığı, kendinden tiksinmeyi tanımlar (Miller, 2017).

1.8. Kimlik Statüleri

Erikson'un kimlik gelişimi ile ilgili düşüncelerine ek olarak Marcia kimlik statüleri kavramını geliştirmiştir. Temelde Erikson'un teorisine dayanan bu yaklaşım kimlik gelişimini ölçülebilir kılmaktadır. Marcia'ya göre kimlik keşfi belli bir kimlik statüsüyle sonlanmaktadır ve statüler arasında geçiş mümkündür. İçsel yatırım ve keşif boyutlarının varlığına ya da yokluğuna göre kimlik statüleri tanımlanmıştır (Marcia, 1966, aktaran Atak, 2011). Statülerin oluşumu, kişinin mesleki, ideolojik ve kişilerarası alanda kendi karar verme ve deneyimleme süreçlerinde bizzat rol oynayıp oynamamasına göre şekillenmektedir (İlhan ve Özdemir, 2012). Marcia, başarılı, dağınık, ipotekli ve moratoryum olmak üzere dört adet kimlik statüsü öne sürmüştür. (Marcia, 1966, aktaran Atak, 2011).

1.8.1. Başarılı kimlik

Başarılı kimlik statüsüne sahip bireyler, kendileri için uygun olan mesleki ve ideolojik kararları birçok farklı seçeneği araştırarak ve deneyimleyerek benimsemişlerdir. Bu seçimleri geçmiş tecrübelerinden faydalanarak yaptıkları için nihai kararları konusunda farkındalıkları yüksektir. Bu seçimler aile istekleri ile örtüşse bile bağımsız olarak alınmış kararlardır. Bu bireylerin kişilik özellikleri incelendiğinde, benlik saygılarının yüksek, ani çevresel değişimler ve beklenmedik sorumluluklara karşı yaklaşımlarının uyumlu olduğu görülmektedir. Ayrıca çevreye karşı duyarlı, yakın ilişkilerinde başarılı, mizah anlayışları yüksek bireylerdir (Marcia, 1989, aktaran Çelen, 2011).

1.8.2. Dağınık kimlik

Dağınık kimlik statüsünde olan bireyler, mesleki ve ideolojik konularda araştırma yapma ve sonuç olarak bir karara varma çabası içinde değillerdir. Kendileri için uygun kararları sorgulamazlar (İlhan ve Özdemir, 2012).

1.8.3. Moratoryum kimlik

Moratoryum kimlik statüsüne sahip bireyler belirsiz bir kriz dönemi içerisindedirler. Bu nedenle ideolojik ve mesleki alandaki sorgulamaları devam

etmektedir. Herhangi bir karara henüz varamamışlardır. Seçimlerini yaparken ailenin istekleri halen göz önünde bulundurularak toplumun beklentileri ve kendi becerileri arasında uzlaşma sağlamaya çalışmaktadırlar (Erikson, 1968, aktaran Arslan, 2008).

1.8.4.İpotekli Kimlik

İpotekli kimlik statüsünde olan bireyler, herhangi bir araştırma ve keşfetme süreci geçirmemiş olmalarına rağmen mesleki ve ideolojik anlamda başkalarından etkilenerek oluşturdukları kararlara sahiptirler. Bu kararlar genellikle daha önceden anne baba tarafından verilir ve ergenin bu kararlara uyum gösterdiği gözlemlenmektedir (Marcia, 1996). Bu bireylerin aile yapıları çocuk merkezli olmakla beraber, ailede çocukların bağımsız karar vermelerine fırsat tanınmamaktadır (Bacanlı, 2002 aktaran Arslan, 2008).

1.9. Ego Kimlik

Erikson, egonun, başkaları tarafından algılanan bir aynılık ve süreklilik ile donatılmış tutarlı bir kişiliği düzenlediği fikrine dayanarak

Dyk ve Adams (1987) Erikson'un bu konu ile ilgili kuramsal ayrıntısını inceleyen güncel bir araştırmalarında şunları yazmaktadırlar: "Erikson kimlik oluşumunun iki farklı öğeden oluştuğunu kabul etmektedir. Bunları ego-kimliği (ego-identity) ve benlik kimliği (self-identity) olarak belirtmektedir. Ego kimliği iş ve politika, din, yaşam felsefesi ve benzeri ideolojik değerlerle ilişkilidir. Benlik kimliği ise, bireyin sosyal rollerine ilişkin benlik algılarını belirtir. Böylece kimlik kuramının kişisel ve sosyal fonksiyonlarını açıklığa kavuşturmaktadır. Erikson aynı zamanda bir bireyin felsefi görüş açısı ile yaşam tarzının ideolojik kimlikte önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir.

Ego kimliği, bireylere kim olduklarına dair hislerini deneyimleme ve aynı zamanda bu anlamda süreklilik ve aynılık içinde hareket etme yeteneği sağlayan kimlik duygusudur (Levesque, 2011). Erikson, ego kimliğini, kişilere veya durumlara bağlı oluşabilecek ani değişiklikler karşısında bireyleri korumaya hizmet eden bir kavram olarak görmüştür. Güçlü bir ego kimliği duygusuna sahip olmak, farklı "benlikleri" tek bir tutarlı kimlik içinde sentezleme, bunlar arasında iç tutarlılık ve uyum yaratma yeteneğine sahip olmak anlamına gelir.

Erikson'un gelişim teorisi, ego kimliği terimini, yetişkinliğin görevlerini üstlenmeye hazır olmak için ergenliğin sonunda elde edilmesi gereken bir şey olarak kullanır (Levesque, 2011).

1.10. Psikolojik Doğum Sırası

Doğum sırası, bireyin sahip olduğu kişilik özelliklerini ve yaşam biçimini belirleyen önemli değişkenlerden biridir. Kişilik gelişiminde doğum sırasının önemini ilk vurgulayan Alfred Adler'dir (Kalkan ve Koç, 2008). Adler'e göre yaşamın ilk beş yılı ve bu süre içerisinde aile ile kurulan ilişkiler oldukça önemlidir. Bu dönemde edinilen tecrübeler, ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumları ve kardeşler arası ilişkiler bireyin kişilik gelişiminde önemli rol oynar. Aileye yeni bir üyenin katılmasıyla birlikte, ebeveynlerin birbirleri arasındaki ilişkiden ebeveynler ve çocuklar arasındaki ilişkiye kadar tüm ilişkiler kardeşlerin yaşam tarzını etkilemektedir (Geçtan, 2012, aktaran Kayacı,2014). Adler'e göre gerçek doğum sırası, bireyin aile içerisindeki konumudur ve kardeşler arasındaki dünyaya geliş sırasını belirtir. Bireyin ilerideki yaşamına etki edecek özelliklere sahip pozisyonlar tek çocuk, son çocuk, ortanca çocuk ve ilk çocuk şeklindedir. Her pozisyonun kendine has görevleri vardır ve bu görevlerin nasıl yerine getirildiği yetişkinlikteki kişilik özelliklerini belirler (Lawson & Brossart, 2004, aktaran Kalkan ve Koç, 2008).

Adler'e göre aynı ailedeki her çocuk aynı çevrede doğmaz. İkinci doğan çocuk ile ilk doğan çocuğun geldiği ortam psikolojik anlamda farklıdır (Stewart, 2004, aktaran Kalkan ve Koç, 2008). Stewart, ilk doğan çocuk ile son doğan çocuk arasında birçok faktörden kaynaklı farklılıklar olacağını belirtmiştir. Bu faktörler; ebeveyn tutumu, ebeveynliğe hazır olma ve diğer çevresel faktörlerdir (Steawart, 1991, aktaran Kayacı, 2014). Bu durum, psikolojik doğum sırasının gerçek doğum sırasına kıyasla önemini ortaya koymaktadır (Stewart, 2004, aktaran Kalkan ve Koç, 2008). Psikolojik doğum sırası, bireyin aile içerisinde kendini algılayışı ve buna göre konumlandırmasıdır. Bu algılanan konumlandırma gerçek doğum sırasından farklı olabilir. Psikoloji doğum sırasının bireyin benlik algısı ile yakından ilişkili ve yaşam biçimini oluşturan önemli bir aile dinamiği olduğu bilinmektedir (Gfroerer, Gfroerer, Curlette, White & Kern, 2003, aktaran Kalkan ve Koç, 2008). Psikolojik doğum sırası kişinin geçmişteki aile yaşantısının yanı sıra şimdiki yaşam amaçları ve sosyal ilişki tarzları hakkında da bilgi

sahibi olmamızı sağlar (Stewart, 2004; aktaran Kalkan ve Koç, 2008). Psikolojik doğum sırası aynı zamanda bireyin davranış stillerinin belirlenmesinde ve tutumlarında etkilidir (Manaster, 1977, aktaran Kalkan ve Koç, 2008).

Aşağıda psikolojik doğum sırası kavramında bulunan en büyük, ikinci, küçük ve tek çocuğun sahip olabileceği özellikler anlatılmıştır. Bunlar, bireylerin kesin olarak sahip olacağı özellikler olarak algılanmamalı, bireyin kendisini aile konumlandırmasının sonuçları olarak düşünülmelidir (Geçtan, 2012, aktaran Kayacı, 2014).

1.10.1 En Büyük Çocuk

En büyük çocuk, aileye kendisinden sonra çocuk katıldığı için anne ve babasının kendisine gösterdiği ilgiyi kaybetmiştir. Doğumundan sonra meydana gelen ilgi merkezi oluşu ve bütün destek ve yardımların sadece kendisine sağlanması durumu kardeşi doğduğunda değişmiştir (Geçtan, 2012, aktaran Kayacı, 2014). Bu sebeple güçlü olmak en büyük çocuklar için çok önemlidir. Sürekli ilgi ve güç arayışı içerisinde olurlar (Yörükan, 2006). Kardeşlerinin bakımında ebeveynlerine yardım edebildiği için en büyük çocuklar genellikle düzenli, kurallara uyan ve sorumluluk sahibi bireyler olurlar. Bu sayede sorumluluk bilinci en fazla gelişen çocuk olmaları muhtemeldir. En büyük çocuklar diğer çocuklara kıyasla ebeveynleri tarafından daha fazla şey yapması beklenen çocuklardır (Geçtan, 2012, aktaran Kayacı, 2014). Diğer kardeşlerine kıyasla sahip olduğu güç ve yetenekten ötürü en büyük çocuklar yaşamın ilk yıllarında diğer kardeşleri üzerinde doğal bir lider olur. Çocukluk yıllarında kazanılan bu davranış ileride yaşam biçimine dönüşebilir ve yetişkinlik yıllarında otoriteden ve sahip olduklarını başkalarına kaptırmak gibi korkular geliştirebilir (Geçtan, 1998).

1.10.2. İkinci Çocuk

Kendisinden büyük ve küçük kardeşleri ile sürekli yarışma içerisinde olabilir. İkinci çocuk, önünde daha önceden benzer deneyimleri yaşamış örnek olduğu için karşılaştığı problemlerle daha kolay baş edebilir (Adler, 1994, aktaran Kayacı, 2014). Büyük kardeşin kendisinden daha güçlü ve yetenekli oluşuna ve kendisinden sonra gelen kardeşin meydana getirdiği problemlere çözüm üretmek zorundadır. Bu sebeple çocuk, kendisinin kardeşleri kadar yetenekli olmadığını düşünerek kendi yaşıtları ile yarış haline girebilir. İkinci çocukların otorite ile fazla sorun yaşamadığı bilinmektedir. Bunun sebebi

ebeveynlerin ikinci çocuklarına ilk çocuklarından daha ılımlı yaklaşmasıdır. Diğer çocuklar ile girdiği yarış sonucu oluşabilecek "diğerleri kadar yetenekli değilim" inancı çocuğun yaşamının ilerleyen dönemlerinde karamsar ve ezik, yenilgiyi kolay kabul eden veya kendini aşma çabası içinde, başkaldırıcı ve tepkici bir kişi olmasına neden olabilir (Geçtan, 1998). Kendinden büyük ve küçük kardeşleri arasında kalma hissi ile büyüdüğü için ileriki yaşantısında sürekli olarak diğer kişilerle uyum içerisinde olmak ve beraber görünmek güvenilir hissetmesini sağlamaktadır (Hapworth vd.,1999, aktaran Kayacı, 2014).

1.10.3. En Küçük Çocuk

En küçük çocuk, aileye en son katılan kişi olarak ailenin bütün ilgisini üzerine çeker ve çoğunlukla şımartılır. Kendisinden sonra dünyaya gelen kardeşi olmadığı için ailenin bu ilgisini başkası ile paylaşmak zorunda kalmaz (Geçtan, 1998). İçerisinde bulunduğu ailede kardeşleri kendisinden yaşça büyük olduğu için onlar ile iletişimi daha sıcaktır (Yörükan, 2006). Üzerinde bulunan çevre ilgisi en küçük çocuğun benmerkezci tutumlar geliştirmesine sebep olabilir. Aynı zamanda yaşça büyük ve yetenekli kardeşlerinin bulunması yetersizlik duygusu hissetmesine de sebep olabilir (Geçtan, 1998). Yetersizlik duygusu ile en küçük çocuklar çevresine bir şeyler yapabildiğini göstermek amacıyla çok enerji harcarlar. Diğer kardeşlerinden güçlü ve üstün olma isteği içerisine girebilirler ve ancak bu üstünlüğü hissettiklerinde tatmin olurlar. Yaşça büyük kardeşlerini geçemedikleri zaman sorumluluklarından kaçan bireyler olabilirler (Yörükan, 2006). Diğer kardeşleri ile girdiği bu üstünlük yarışı ve kendini kanıtlama çabası en küçük çocukların toplumsal olaylara olan ilgisini azaltabilir (Adler, 1994, aktaran Kayacı, 2014). En küçük çocukların gördükleri bu ilgi ve sevgi onların ileriki yaşlarında çıkar temelli ilişkiler kuran ve ayrıcalık bekleyen bireyler olmalarına sebep olabilir. Kişiler arasında popüler, cana yakın ve madde kullanımına yatkın bireyler olarak tanımlanırlar. (Stewart, 2004 aktaran Kayacı, 2014). En küçük çocuklar anne babası ve kardeşleri ile yaşadıkları deneyimler sayesinde sosyal iletişimlerini geliştirebilmişlerdir. Bu sebepten ötürü en küçük çocukların diğer kardeşlere göre daha sosyal davrandığı söylenebilir (Snow vd., 1981).

1.10.4. Tek Çocuk

Tek çocuklar, ailede başka kardeşleri olmadığı için ebeveynlerinin ilgi ve sevgilerini başkaları ile paylaşmak zorunda kalmamışlardır (Geçtan, 2012, aktaran Kayacı, 2014). Sahip oldukları nesneleri de başka kimse ile ortak kullanmak zorunda kalmadıkları için tek çocukların toplumsal konularda daha az geliştiği görülür (Geçtan, 1998). Tek çocuklar ebeveynleri tarafından aşırı korunan ve şımartılan çocuklardır. Çocukluk dönemlerinde ailenin maddi ve manevi bütün ilgisi üzerlerinde olduğu için tek çocuklar yetişkinlik çağında buna benzer davranışları çevrelerinden beklemeye devam edebilirler (Geçtan, 1998). Sürekli üzerlerinde bulunan bu ilgi, tek çocukların kendilerini bir şeyler başarmak konusunda baskı altında hissetmelerine neden olabilir. Ev içerisinde kendi yaş grubundan bir birey olmadığı için genellikle kendilerinden yaşça büyük insanlarla iletişim kurarlar. Bu sebeple akranları ile iletişim kurarken sorun yaşayabilirler (Yörükan, 2006). Çocuk sevmeyen ebeveynlerin bulunduğu bir ailede dünyaya gelen tek çocuklar genellikle bu duyguların yöneltildiği tek birey olurlar (Geçtan, 1998).

Eckstein (2010)'e göre doğum sırasına bağlı olarak görülebilecek karakter özellikleri şu şekildedir;

En Büyük Çocuk

- En başarılı olma isteği
- En yüksek motivasyona sahip olma
- Liderlik
- Geleneklere bağlılık

Tek Çocuk

- En başarılı olma ihtiyacı
- Sıklıkla davranış problemleri
- Bağlanma ve yakın ilişkilerden kaçınma
- Bencillik

İkinci Çocuk

- Aitlik hissedememe
- Sosyallik

- Çok nadir davranışsal problemler
- Takım sporlarında başarılı olma
- Hem yaşlı hem genç insanlarla iyi ilişkiler
- Rekabetçi olma
- Tek eşli ilişkilerde sadık

En Küçük Çocuk

- En yüksek uyumluluk ve sosyallik seviyesi
- En asi/isyankâr
- Empati yeteneği yüksek
- Psikiyatrik rahatsızlıklara yatkınlık

Dinkmeyer, McKay ve Dinkmeyer Jr. (1978)'e göre çocuğun doğum sırasına göre yerleştirildiği yer, kendisini nasıl gördüğü üzerinde etkili olabilir. Araştırmacıların ortaya koyduğu karakteristik özellikler her ailedeki çocuklar için geçerli olmasa da bu yargılar tipik özellikler olarak tanımlanabilir. Araştırmacıların belirttiği karakter özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Doğum Sırası	Karakter Özelliği
Tek Çocuk	• Şımartılmış çocuktur. • Yetişkinlerin daha yetenekli olması sebebiyle yetersiz hisseder. • İlgi odağıdır. • Ben merkezlidir. • İşleri başkalarının yapmasını bekler. • İsteklerinin gerçekleşmemesi durumunda kendini haksızlığa uğramış hisseder ve elde edebilmek için çeşitli oyunlar oynar.
İlk Çocuk	• Kardeşi olana kadar ilgi odağı olmaya alışkındır. • Diğer çocuklar üzerinde üstünlük kurması gerektiğine inanır. • Doğru olmaya ve kontrol etmeye çoğu zaman önem verir. • İlk kardeşinin doğumuyla sevilmediğini ve ihmal edildiğini hisseder. • Uyum yoluyla ebeveynlerinin dikkatini yeniden çekmeye çalışır. Başarısız olursa aykırı davranışlar yapmayı seçer. • Yetkin sorumlu davranışlar geliştirir. • Başkalarını memnun etmeye çalışır.
Ortanca Çocuk	• Ne en büyüğün haklarına ne de en küçüğün ayrıcalıklarına sahiptir. • Hayatın adaletsiz olduğunu hisseder. • Sevilmediğini, dışlandığını, "sıkıştığını" hisseder. • Ailede yeri yokmuş gibi hisseder. • Hem en büyük hem de en küçük kardeşle başa çıkmayı öğrenir.
Son Çocuk	• Tek çocuk gibi davranır. • Diğer kardeşlerinin daha büyük ve daha yetenekli olduğunu hisseder. • Başkalarının bir şeyler yapmasını, karar vermesini, sorumluluk almasını bekler. • En küçük ve zayıf hisseder, ciddiye alınmayabilir. • İsteklerini yaptırmada ailenin patronu olur. • Aşağılık duygusu geliştirir veya "daha hızlı" olur ve büyük kardeşlerini geride bırakır. • Hep bebek olarak kalır. • Üç çocuktan en küçüğü ise, genellikle ortanca çocuğa karşı en büyük çocukla ittifak kurar.

Tablo 1. Kişilerin Psikolojik Doğum Sıraları ve Sahip Oldukları Karakter Özellikleri

Araştırmada ele alınan değişkenler ile ilgili literatürde bulunan çalışmalarda elde edilen bulgular şu şekildedir:

1.11.Kimlik Gelişimi İle İlgili Çalışmalar

1.11.1.Ulusal Çalışmalar

Eryüksel (1987) yaptığı çalışmasını, 189'u kadın 175'i erkek toplam 364 üniversite öğrencisi ile yürütmüştür. Araştırma sonucunda, öğrencilerin %15'nin başarılı kimlik, %54'ünün moratoryum kimlik, %16'sının ipotekli kimlik ve %15'inin başarısız kimlik statüsüne sahip olduğu bulunmuştur. Kız öğrencilerde bağımlı kimlik statüsü, erkek öğrencilerde başarılı kimlik statüsü daha fazla gözlemlenmiştir

Varan (1990), çalışmasında sosyo-kültürel açıdan kimlik statülerini araştırmıştır. Araştırmaya Tarsus'ta bulunan üç liseden 638 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda yaşın ilerlemesiyle üst kimlik statülerine geçişin arttığı bulunmuştur. Aynı zamanda cinsiyetin başarılı ve ipotekli kimlik statüsünde anlamlı bir etkisinin olduğu saptanmıştır. Sonuçlara göre erkeklerin başarılı kimlik puanları kızların başarılı kimlik puanlarından yüksek çıkmıştır (Varan, 1990, aktaran Şahin, 2009).

Uzman (2002), üniversite öğrencilerinin arkadaşlarından ve ailelerinden algıladıkları sosyal destek ile kimlik statülerini incelemiştir. 1611 kişinin katıldığı araştırmanın sonucuna göre, kimlik statülerinin arkadaştan ve aileden alınan sosyal desteğe göre farklılaştığı bulunmuştur. İpotekli ve başarılı kimlik statüsünde bulunan bireyler ailelerini yüksek düzeyde destekleyici olarak algılamışlardır. Moratoryum statüsündeki bireyler ise ailelerini daha az destekleyici algılamışlardır. Başarısız kimlik statüsünde aileden algılanan sosyal destek düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır (Uzman, 2002, aktaran Şahin, 2009).

Çakır ve Aydın (2005), algılanan aile tutumları ve cinsiyet açısından kimlik statülerini karşılaştırdıkları araştırmasında otoriter ebeveyne sahip ergenlerin ipotekli kimlik puanlarının, ihmalkâr ailelere sahip ergenlere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda aşırı hoşgörülü ebeveyne sahip ergenlerin, ipotekli kimlik puanları ihmalkâr ailelere sahip ergenlere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Araştırmanın sonunda kız öğrencilerin başarılı kimlik statüsü puanları erkeklerden ve

erkek öğrencilerin ipotekli kimlik statüsü puanları kızlardan daha yüksek bulunmuştur (Çakır ve Aydın, 2005, aktaran Şahin, 2009).

Arslan (2008) yaptığı çalışmada ergenlerin bağlanma stillerine, cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre psikososyal gelişim dönemlerinin ve ego kimlik sürecinin farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Araştırmaya 16-23 yaş aralığında 1525 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonucunda bağlanma stillerin göre kararlılık ve keşfetme skorlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Kayıtsız bağlanma stiline sahip bireylerin daha yüksek kararlılık puanına sahip olduğu bulunurken, korkulu bağlanma stiline sahip bireylerin ise daha yüksek keşfetme skoruna sahip olduğu bulunmuştur. Bağlanma stiline ve cinsiyete göre kararlılık puanları karşılaştırıldığında kızların erkeklere göre daha yüksek kararlılık puan ortalamasına sahip oldukları görülmüştür. Keşfetme puan ortalamalarında ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bağlanma stilleri ve yaş değişkeni bakımından kararlılık ve keşfetme skor ortalamaları anlamlı şekilde farklılaşmamıştır. Yaş değişkenine göre ise keşfetme skor ortalamaları anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır.

İlhan ve Özdemir (2012) yaptıkları çalışmada beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin kimlik statüleri üzerinde cinsiyet, yaş ve bağlanma stillerinin yordayıcı rolünü incelemişlerdir. Araştırmaya 109 erkek 297 kadın olmak üzere toplam 406 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda güvenli bağlanma stilinin başarılı kimlik kazanımında, güvensiz bağlanma stilinin ise kimlik kargaşası ve kimlik arayışı statülerinin kazanımı üzerinde olumlu etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Eryılmaz ve Apay (2011) çalışmalarında kimlik statüleri ve cinsiyet ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmaya 14-17 yaşlarında 124 erkek, 131 kız olmak üzere toplam 255 lise öğrencisi katılmıştır. Çalışmanın sonucunda, ipotekli ve başarılı kimlik statüsüne sahip olmak ile ergen öznel iyi oluşu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Öznel iyi oluşta cinsiyete göre bir farklılık gözlemlenmemiştir. Başarılı kimlik statüsünün gözlendiği ergenlerde öznel iyi oluş düzeyleri yüksek, ipotekli kimlik statüsünün gözlendiği ergenlerde ise öznel iyi oluş düzeyleri düşük bulunmuştur.

Özdikmenli Demir (2010) yürüttüğü çalışmasında, kimlik statülerinin sosyal sermaye ve kimlik sermayesi ile olan ilişkisini incelemiştir. Araştırmaya yaş ortalaması 21,7 olan 985 üniversite öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre başarılı, kararsız

ve erken bağlanmış kimlik statülerinin kimlik sermayesi ve sosyal sermaye ölçümleri üzerinde anlamlı etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Başarılı kimlik statüsündeki öğrenciler hem birçok sosyal sermaye değişkeni yönünden (öğretim üyelerinden algılanan özerklik desteği, ailesel sıcaklık ve destek, diğer insanlardan algılanan sosyal destek, güven duygusu, arkadaş çevresinden algılanan destek) hem de birçok kimlik sermayesi değişkeni yönünden (yaşamdaki amaçlılık ve benlik saygısı) en avantajlı gruptadırlar. Kararsız kimlik statüsündeki katılımcılar ise kimlik sermayesi ve sosyal sermaye kaynakları bakımından en dezavantajlı durumdadırlar.

1.11.2 Uluslararası Çalışmalar

Hyun-Young ve Eun-Jung (2016) yaptıkları çalışmada Koreli hemşirelik öğrencilerinin mesleki kimlik ile ego kimlik durumu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Kore'de 311 hemşirelik öğrencisinin katıldığı çalışmanın sonuçlarına göre, katılımcıların %31.5'inin dağınık kimlik statüsünde, %28.3'ünün düşük profilli moratoryum statüsünde, %14.8'inin moratoryum statüsünde, %14.1'inin ipotekli kimlik statüsünde, %11.3'ünün ise başarılı kimlik statüsünde oldukları bulunmuştur. Aynı zamanda mesleki kimliğin ego kimlik statüsüne göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Başarılı kimlik statüsünde bulunan öğrencilerin mesleki kimliklerinin diğer tüm öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Son olarak ego kimlik durumunun kayıtlı olunan programın türü, sosyo-ekonomik sınıf düzeyi ve aylık gelir ile de ilişkili olduğu bulunmuştur. Başarılı kimlik statüsünde bulunan hemşirelik öğrencilerinin güvenli ve açık mesleki kimliğe sahip oldukları gözlemlenmiştir.

Schwartz, Mullis, Waterman ve Dunham (2000) yayınladıkları araştırmada, ego kimlik statüleri, kimlik stilleri ve kişisel dışavurum olmak üzere üç grup kimlik yapısı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmaya iki farklı üniversiteden toplam 309 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre üç değişkenin ve belki de bu değişkenlerin altında yatan sebeplerin de birbirine yakınsak ve ilişkisel olduğu bulunmuştur.

Kumru ve Thompson (2003) ergenlerde ego kimlik statüsü ve kendini izleme davranışı konulu araştırmalarında, 15-22 yaş aralığındaki 476 ergenden oluşan örneklemlerinde yaş ve cinsiyet farklılıkları dahil olmak üzere kimlik durumu ile kendini izleme davranışı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Kimlik ve kendini izleme, kendini

izlemede en düşük başarılı kimliğe sahip öğrenciler ve en yüksek dağınık kimliğe sahip öğrenciler ile ideolojik kimlik için anlamlı bir şekilde ilişkili bulunmuştur. Kişilerarası veya genel kimlik statüsü için ilişki bulunamamıştır. Kuzey Amerika'daki araştırmalarla tutarlı olarak, yaşla birlikte kimlik başarısında ve moratoryumda önemli artışlar olduğu ve kimlik statüsünde cinsiyet farkı olmadığı gözlemlenmiştir. Erkekler kendi kendini izlemede kadınlardan önemli ölçüde daha yüksek skorlar aldığı, ancak yaş farkının olmadığı görülmüştür.

Zimmerman ve Becker Stoll (2002) Ergenlik döneminde bağlanma stillerinin istikrarı: ego-kimlik statüsünün etkisini araştırdıkları çalışmalarında 16 ve 18 yaşları arasındaki bağlanma stillerinin istikrarlılığını incelenmişledir. Ayrıca 16 yaşında kimlik statüsü ile 16 ve 18 yaşlarındaki bağlanma stillerinin eşzamanlı ve boylamsal ilişkilerini de ölçmüşlerdir. Sonuçlar, o yaş dönemindeki bağlanma stillerinin yüksek kararlılıkta olduğunu göstermiştir. Güvenli bağlanma stili, kimlik statüsü başarısı ile pozitif olarak ilişkiliyken, güvensiz bağlanma stili, dağınık kimlik statüsü ile pozitif olarak ilişkilendirilmiştir. Ayrıca boylamsal olarak, 16 yaşındaki kimlik dağılımının, daha önceki bağlanma stilini kontrol ettikten sonra bile, 18 yaşındaki bağlanma stilini öngördüğünü ortaya koymuştur.

1.12. Psikolojik Doğum Sırası İle İlgili Çalışmalar

1.12.1. Ulusal Çalışmalar

Doğru Çabuker, Epli, Balcı Çelik ve Vural Batık (2020), yaptıkları araştırmada "Psikolojik Doğum Sırası Gelişen Yetişkinlikte Bireylerin Kimlik Algılarını Yordayabilir Mi?" konusunu çalışmışlardır. 19.1 yaş ortalamasına sahip 739 üniversite öğrencisinin katıldığı araştırmanın sonucuna göre, pozitif kimlik algısı ilk çocuk ve en küçük çocuk psikolojik doğum sırasına sahip bireylerde yüksekken, negatif kimlik algısı ortanca ve tek çocuk psikolojik doğum sırasına sahip bireylerde yüksek görülmüştür. Ayrıca olumsuz kimlik ile en küçük çocuk arasında da olumsuz bir ilişki bulunmuştur. Bu çalışmada ayrıca psikolojik doğum sırasının ergenlerin kimlik algısının anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığı da araştırılmıştır. Sonuç olarak, olumlu kimlik algısının yordayıcı değişkenleri sırasıyla ortanca çocuk, ilk çocuk ve en küçük çocuk iken; olumsuz kimlik algısının yordayıcı değişkenleri sırasıyla orta çocuk ve tek çocuktur.

Kalkan ve Odacı (2010) tarafından okul öncesi öğretmen adayları üzerinde yapılan çalışmada psikolojik doğum sırası ile ana babaya bağlanma arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışma 193 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Psikolojik doğum sırasının ana babaya bağlanmanın yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Psikolojik doğum sırasında büyük çocuk ile Ana Babaya Bağlanma Ölçeğinin (ABBÖ) anne formundaki Koruma boyutu arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunurken, ortanca çocuk ile İlgi/Kontrol boyutu ile negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Küçük çocuk ile ABBÖ'nün hem anne hem de baba Formu İlgi/Kontrol boyutu arasında pozitif, yine ABBÖ'nün hem anne hem de baba Formu Koruma boyutu ile negatif ilişkisi bulunmuştur. Tek çocuk ile ise ABBÖ'nün hem anne hem de baba formundaki tüm boyutlarıyla negatif yönde anlamlı bir ilişkisi olduğu bulunmuştur.

Ekşi, Sevim ve Kurt (2016) yaptıkları çalışmada psikolojik doğum sırası ile yetersizlik duygusunun yetişkin bağlanma stillerini yordama düzeyini incelemişlerdir. Araştırmaya 73 erkek, 191 kadın toplam 264 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, bireyin yeterliliklerine ve kendisine yönelik değerlendirmeleriyle birlikte, aile içerisindeki psikolojik konumunu algılayışı (Psikolojik Doğum Sırası) ve bağlanma örüntüleri, yetişkin hayatındaki ilişkilerin niteliğini belirler niteliktedir. Sonuçlar incelendiğine kaçıngan bağlanma stilinin küçük çocuk psikolojik doğum sırası ile negatif yönde, büyük çocuk psikolojik doğum sırası ile pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğu görülmektedir. Tek çocuk psikolojik doğum sırası ile yetersizlik duygusu arasında ise pozitif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre yetersizlik duygusu ve psikolojik doğum sırasının bireylerin yakın ilişkilerindeki bağlanma stillerini anlamlı şekilde yordadığı gözlemlenmiştir. Aile içerisinde bireyin kendisini algıladığı konumu, yetişkin hayatında yaşanan ilişkilerin niteliğini etkilemektedir.

Başaranoğlu (2011)'nun araştırmasında üniversite öğrencilerinin sosyal yetkinlik beklenti düzeyleri ile psikolojik doğum sırası arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 421 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonunda erkeklerin kendilerini daha fazla büyük çocuk ve küçük çocuk olarak algıladıkları bulunmuştur. Büyük çocukların karşı cinsle ilişkiyi sürdürebilmek konusunda, ortanca çocukların ise ilişkiyi sonlandırabilmek konusunda daha iyi oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucuna göre, psikolojik doğum sırası ilişkiyi sürdürebilme ve sonlandırabilmenin yordayıcısıdır.

Kalkan ve Koç (2008) yaptıkları araştırmada psikolojik doğum sırası ile stresle başa çıkma stratejileri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmaya 436 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucunda, büyük çocuk psikolojik doğum sırasına sahip bireylerin, stresle başa çıkma stratejileri arasından Kendine Güvenli Yaklaşım, İyimser Yaklaşım, Sosyal Destek Arama, Çaresiz Yaklaşım ve Boyun Eğici Yaklaşım ile anlamlı bir ilişkisi olduğu bulunmuştur. Ortanca çocuk psikolojik doğum sırası ile Boyun Eğici Yaklaşım, Çaresiz Yaklaşım, Sosyal Destek Arama, İyimser Yaklaşım ve Kendine Güvenli Yaklaşım arasında anlamlı ilişki gözlenmiştir. Küçük çocuk psikolojik doğum sırası ile Boyun Eğici Yaklaşım, İyimser Yaklaşım ve Kendine Güvenli Yaklaşım arasında anlamlı ilişki görülmektedir. Tek çocuk psikolojik doğum sırası ile Boyun Eğici Yaklaşım, Çaresiz Yaklaşım ve İyimser Yaklaşım ile anlamlı ilişki görülmektedir.

Kırdök ve Alibekiroğlu (2016) yaptıkları çalışmada, psikolojik doğum sırası ve yaşam doyumunun kariyer kararı yetkinlik beklentisini yordama gücünü incelemişlerdir. Araştırmaya 277 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonunda psikolojik doğum sırasının tek çocuk ve ilk çocuk alt boyutlarının kariyer kararı yetkinlik beklentisi yordayıcısı olduğu ancak son ve ortanca çocuğun yordayıcı olmadığı bulunmuştur. Aynı zamanda yaşam doyumunun da kariyer kararı yetkinlik beklentisi üzerinde yordayıcı olduğu bulunmuştur.

Oktan, Odacı & Çelik (2011) tarafından yapılan çalışmada psikolojik doğum sırasının psikolojik sağlamlığın yordanmasındaki rolü incelenmiştir. Araştırmaya 301 üniversite öğrencisi katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre küçük ve büyük çocuk psikolojik doğum sırasının psikolojik sağlamlık ile negatif yönde; tek ve ortanca çocuk psikolojik doğum sırasının ise pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Araştırma sonunda psikolojik doğum sırasının psikolojik sağlamlığın anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çakır ve Şen (2012) yaptıkları çalışmada psikolojik doğum sırasına göre adil dünya inancını incelemişlerdir. Araştırmaya farklı üniversitelerde öğrenim gören 354 öğrenci katılmıştır. Genel adil dünya inancı, bireylerin dünyanın adil bir yer olduğuna veya olmadığına yönelik inançlarını yansıtırken bireysel adil dünya inancı ise bireylerin genellikle kendilerine adil davranıldığına veya davranılmadığına yönelik inançlarını yansıtmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre ortanca psikolojik doğum sırasına sahip

bireylerin genel ve bireysel adil dünya inançları büyük, küçük ve tek çocuk psikolojik doğum sırasına sahip bireylerin genel ve bireysel adil dünya inançlarından anlamlı bir şekilde düşük olduğu bulunmuştur.

Çetin (2015) yaptığı çalışmada sporcularda psikolojik doğum sırası algısının farklı spor branşları ve cinsiyet, yaş grupları, kardeş sayısı, gerçek doğum sırası açısından karşılaştırılmasını amaçlamıştır. Tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiş, düzenli olarak spor yapan 341 sporcunun katıldığı çalışmanın sonuçlarına göre sporcuların psikolojik doğum sırası algısında takım sporu ve bireysel spor ayrımı açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Katılımcıların psikolojik doğum sırası algılarında cinsiyet, kardeş sayısı ve gerçek doğum sırası açısından anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Başaranoğlu (2011) Çukurova Üniversitesi'nde öğrenim gören 421 üniversite öğrencisi ile yürüttüğü çalışmada, üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre psikolojik doğum sırası ile karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik beklentisi düzeyleri arasında ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, erkek katılımcıların, kadın katılımcılara oranla aile içerisinde kendilerini daha fazla büyük çocuk ve küçük çocuk olarak algıladıkları anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra, ilişkiyi başlatabilme konusunda erkek katılımcıların, kadın katılımcılardan daha yüksek puan aldıkları bulunmuştur. Aynı zamanda büyük çocukların ilişkiyi sürdürebilme, ortanca çocukların ise ilişkiyi sonlandırabilme konusunda daha iyi oldukları ortaya çıkmıştır.

1.12.2. Uluslararası Çalışmalar

Stewart, Stewart ve Campbell (2001) tarafından yapılan iki farklı araştırmada ilk olarak psikolojik doğum sırası, algılanan aile rolleri, aile yapısı ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişki incelenmiştir. Diğer araştırmada ise, psikolojik doğum sırası ile çeşitli kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. İlk araştırmaya 422 üniversite öğrencisi katılırken, ikinci araştırma 290 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucunda aile başarı vurgusu ve düzenliliğin büyük çocuk psikolojik doğum sırası ile açıklandığı bulunmuştur. Ortanca çocuğun işlevsiz aile yapısını, küçük çocuğun dikkat ve takdir ihtiyacını yordadığı bulunmuştur. Kontrollü aile çevresi, bağımsızlık eksikliği ise tek çocuğun yordadığı bulunmuştur. Ayrıca aile yapısının psikolojik doğum sırasını, kişilik özelliklerine kıyasla daha fazla yordadığı bulgusu elde edilmiştir. İkinci araştırma sonucuna göre, psikolojik doğum sırasına göre büyük çocuk olan kardeş ile dürtülerini

kontrol edememe arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunurken, düzenli olma, başarı yönelimi ve baskın olma arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Psikolojik doğum sırasına göre ortanca çocuk olan kardeş ile birleştirici olma, düşük dürtü kontrolü ile ilişkili bulunurken, psikolojik doğum sırasına göre küçük çocuk olan kardeş ile birleştirici ve anlayışlı olma ve kaçınma davranışları ilişkili bulunmuştur. Psikolojik doğum sırasına göre tek çocuk olan birey ile ise savunmacılık, özerklik ve başarı yönelimli olma ilişkili bulunmuştur (aktaran Kayacı, 2014).

Ashby, LoCicero ve Kenny (2003), yaptıkları çalışmada mükemmeliyetçilik ile psikolojik doğum sırası arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmaya 18-56 yaş aralığında 136 kişi katılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre uyumlu, uyumsuz ve mükemmeliyetçi olmayanların psikolojik doğum sırası özelliklerinin önemli ölçüde farklı olduğunu göstermektedir. Ayrıca, uyumsuz mükemmeliyetçiler ve mükemmeliyetçi olmayanlar önemli ölçüde daha yüksek ortanca çocuk doğum sırası ortalamalarına sahiptir. Ek olarak, mükemmeliyetçi olmayanlar, uyumsuz mükemmeliyetçilerden önemli ölçüde daha yüksek psikolojik en küçük çocuk doğum sırası ortalamalarına sahiptir.

Spitze ve Logan (1991) doğum sırasının aile sorumluluklarına ve duygusal yakınlığa yönelik tutumlar üzerindeki etkisini araştırmışlardır. 40 yaşın üzerindeki kişilerde, ebeveynlerini ziyaret eden ve ebeveynlerine daha fazla yardım edenlerin tek çocuklar olduğu bulunmuştur (aktaran Doğru Çabuker, Epli, Balcı Çelik ve Vural Batık, 2020).

Sulloway (1995) Beş faktör kişilik kuramında yeniliğe açık olma, sorumluluk, liderlik, uyumluluk ve nevrotiklik özelliklerinin kardeşlerin doğum sırası konumuyla çok özel bir ilişkisi olduğunu öne sürmüştür. Sulloway ilk doğan çocukların dışa dönüklük, liderlik, sorumluluk ve nevrotiklik alt faktörlerinde daha yüksek skorlar alırken, daha sonra doğan çocukların (ortanca veya en küçük) ise uyumluluk alt faktöründe daha yüksek skorlar aldığını belirtmiştir. (aktaran Doğru Çabuker, Epli, Balcı Çelik ve Vural Batık, 2020).

Kalkan (2005) yaptığı çalışmada psikolojik doğum sırasının kişinin romantik ilişkilerinde gelecek zaman yöneliminin yordayıcısı olup olmadığını araştırmıştır. İlişkilerde gelecek zaman yönelimi; kişinin içerisinde bulunduğu ilişkide geleceğe dair

düşüncelere sahip olup olmamasına göre değerlendirilen, Öner'in geliştirdiği Romantik İlişkiler Açısından Gelecek Zaman Yönelimi Ölçeği aracılığı ile ölçülmüştür. Ölçekte sunulan birkaç seçeneğe örnek verilecek olursa; "Karşı cinsle ilişkimde gelecek zamanı düşünmeden anın tadını çıkarmayı tercih ederim." veya "Romantik ilişkilerimde genellikle gelecek hakkında düşünür ve planlar yaparım." Ayrıca katılımcıların psikolojik doğum sırası algıları Kalkan (2005) tarafından Türkçe versiyonu geliştirilen White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri ile ölçülmüştür. Ondokuz Mayıs Üniversitesinde öğrenim gören 407 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmanın sonuçlarına göre; ilk, orta ve tek çocuk psikolojik doğum sırasının, romantik ilişkilerde gelecek zaman yönelimini yordadığı bulunmuştur.

Yapılan araştırmalarda kimlik statülerinin yaş, cinsiyet, sosyokültürel yapı, arkadaş ve aileden algılanan sosyal destek, algılanan aile tutumları, bağlanma stilleri, öznel iyi oluş, sosyal sermaye ve kimlik sermayesi açısından farklılaştığı bulunmuştur. Psikolojik doğum sırası ise ana babaya bağlanma, sosyal yetkinlik beklenti düzeyi, stresle başa çıkma stratejileri, algılanan aile rolleri, aile yapısı, kişilik özellikleri, psikolojik sağlamlık, yaşam doyumunun kariyer kararı yetkinlik beklentisi ve adil dünya inancı bakımından farklılaşmaktadır.

BÖLÜM 2. YÖNTEM

2.1.Araştırma Modeli

Yetişkinlerde kimlik statülerinin psikolojik doğum sırası açısından incelenmesi konulu bu araştırmanın modeli ilişkisel tarama modelidir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olan şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun bir modeldir (Karasar,2005).

2.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'de yaşayan yetişkinler oluşturmaktadır. Araştırma örneklemi 18-67 yaş arasındaki 193'ü kadın (%64,5), 106'sı erkek (%35,5) olmak üzere 299 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırma evreninden, basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle 299 kişi seçilerek çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma gönüllülük esasına dayandırılmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden bireylere, gerekli anket ve ölçekler online olarak sunulmuştur.

2.3.Veriler ve Toplanması

Veri Toplama Araçları

Araştırmada katılımcıların yaş, cinsiyet, gerçek doğum sırası gibi demografik bilgilerinin kaydedildiği katılımcı bilgi formu, ego kimlik statülerinin belirlendiği 'Ego Kimlik Süreci Ölçeği' ve psikolojik doğum sıralarını belirlemek için 'White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri' kullanılmıştır. Anket uygulamalarının yaklaşık 20-30 dakika sürmesi öngörülmektedir.

2.3.1.Demografik Bilgi Formu:

Demografik bilgi formu katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, kardeş sayısı ve ekonomik düzeyi gibi sorularla sosyokültürel ve ekonomik durumları hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

2.3.2.Ego Kimlik Süreci Ölçeği:

Balisteri, Busch-Rossnagel ve Geisinger tarafından 1995 yılında geliştirilen Ego Kimlik Süreci Ölçeğinin orijinal adı "Ego Identity Process Questionnaire"dır. Ölçekte

toplamda 32 soru ve iki alt ölçek bulunmaktadır. Bu alt ölçekler "keşfetme" ve "kararlılık" alt ölçekleridir. 32 sorudan oluşan ölçeğin 20'si olumlu, 12'si olumsuz maddeden oluşur ve ölçek 6'lı likert tipidir. Ölçekten alınabilecek puanlar 16 ile 96 puan arasında değişmektedir. Alınan puanların yüksek olması yüksek düzeyde kararlılığı ve yüksek düzeyde keşfetmeyi ifade eder. Medyan puanları aracılığı ile kimlik statüleri belirlenmektedir. İçsel yatırım medyan puanı 62, keşif medyan puanı ise 66,5'tir. Bireylerin her iki boyuttan da aldıkları puanları medyan puanlarının üzerindeyse başarılı, altındaysa dağınık, sadece içsel yatırım puanları medyanın altındaysa askıya alınmış, sadece keşif puanları medyanın altındaysa ise ipotekli kimlik statüsünde oldukları söylenebilir.

17-24 yaşları arasındaki 260 üniversite öğrencisi ile yapılan güvenirlik ve geçerlik çalışmasında iç tutarlılık katsayıları "keşfetme" alt ölçeği için .86 ve "kararlılık" alt ölçeği için .80 bulunmuştur. Ölçeğin test tekrar test güvenirliği çalışması ise 40 öğrenci ile yapılmış, "keşfetme" alt ölçeği için r=.76 ve "kararlılık" alt ölçeği için r=.90 ilişki bulunmuştur (Balisteri ve arkadaşları, 1995, aktaran Arslan,2008).

Ölçeğin Türkçeye uyarlama, güvenirlik ve geçerlik çalışması 2005 yılında Konya Selçuk Üniversitesi'nin Eğitim Fakültesi ve Mesleki Eğitim Fakültesinde öğrenim gören birinci sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya 109'u erkek, 119'u kız olmak üzere toplamda 228 öğrenci katılmıştır. Test tekrar test tekniği ile ölçeğin Türkçe formu 228 öğrenciye dört hafta ara ile uygulanmış, ölçeğin her bir alt ölçeği için elde edilen Pearson momentler çarpım korelasyonu katsayılarına bakılmıştır. Elde edilen katsayıların "Keşfetme" alt ölçeği için r=.74, kararlılık alt ölçeği için r=.71 olduğu görülmüştür. Bu sonuç ile ölçeğin her uygulanışında kararlı sonuçlar elde edildiği söylenebilir (Arslan,2008).

Ölçeğin dil eşdeğerliği sağlanması için Konya Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İngilizce Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 23'ü erkek, 28'i kız olmak üzere toplamda 51 dördüncü sınıf öğrencisine 4 hafta arayla ölçeğin İngilizce ve Türkçe formu uygulanmıştır. Elde edilen sonuçların Pearson momentler çarpım korelasyon katsayısına bakıldığında; Türkçe ve İngilizce uygulamaların arasında bulunan ilişki "Keşfetme" alt ölçeği bakımından r= .87 ve "Kararlılık" alt ölçeği bakımından r= .84

olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre uygulamaların arasındaki tutarlılığın yüksek olduğu, dil eşdeğerliliğinin sağlandığı söylenebilir (Arslan, 2008).

32 maddeden oluşan ego kimlik süreci ölçeğine ait güvenilirlik katsayıları incelendiğinde, ölçeğe ait Cronbach's Alpha değerinin 0,780 olarak hesaplandığı görülmektedir. Bu değer ölçeğin güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğunu gösterir.

2.3.3.White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri:

Campbell, White ve Stewart (1991) tarafından geliştirilen ölçek 2005 yılında Kalkan tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. 42 maddelik test "evet" ve "hayır" şeklinde cevaplanmaktadır. Testin kadınlar ve erkekler için ayrı ayrı puanlama sistemi bulunmaktadır. Test dört alt ölçekten oluşmaktadır. Bu alt ölçekler "Büyük Çocuk", "Ortanca Çocuk", "Küçük Çocuk" ve "Tek Çocuk" şeklindedir. Her bir alt ölçekte bulunan madde sayısı farklı olduğu için alt ölçeklerden elde edilen ham puanlar standart puana (z puanı, T puanı) dönüştürülerek hesaplama yapılır. Elde edilen en yüksek skor katılımcının psikolojik doğum sırasını belirler.

Envanterin geçerlik çalışması yapı geçerliği ve kapsam geçerliği kullanılarak yapılmıştır. Yapı geçerliği için faktör analizi yapılmıştır. Sonuçlara göre; kadınlar için varyansın %49.85'ini açıklayan dört faktör ve erkekler için varyansın %50.27'sini açıklayan dört faktör belirlenmiştir. Envanterin güvenirliği ise test tekrar test ve iç tutarlılık yöntemleri kullanılarak hesaplanmış, Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısına bakılmıştır. Elde edilen sonuçlar kadınlar için .78 ile .89 arasında değişkenlik gösterirken erkekler için ise .77 ile .89 arasında değişkenlik göstermektedir. Envanterin güvenirliği Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı ile hesaplanmış olup elde edilen sonuçlar kadınlar için .74 ile .86 arasında, erkekler için ise .65 ile .82 arasında değişkenlik göstermektedir. Elde edilen bulgular envanterin kabul edilebilir düzeyde güvenirlik ve geçerliğe sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Kalkan, 2005).

Yapılan analizler sonucu katılımcıların 42 maddeden oluşan psikolojik doğum sırası ölçeğine ait güvenilirlik katsayıları incelendiğinde, ölçeğe ait Cronbach's Alpha değerinin 0,802 olarak hesaplandığı görülmektedir. Bu değer ölçeğin güvenilirliğinin çok yüksek düzeyde olduğunu gösterir.

2.4. Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması

Araştırma kapsamında elde edilen veriler SPSS 24 programı ile analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında demografik özelliklerine göre dağılımlarının verilmesinde betimleyici analizlerden frekans ve yüzde analizi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklere ait betimleyici analizlerin verilmesinde ise ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Elde edilen verilerin dağılımın normal dağılım olması sonucu hipotez testleri istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde test edilmiş olup ölçeklerden elde edilen puanların 2'li gruplara göre farklarının incelenmesi için bağımsız örneklem t-testi, 2'den fazla gruplar arasındaki farkların belirlenmesi için tek yönlü ANOVA analizi yapılmıştır.

BÖLÜM 3. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Bulgular

3.1.1. Araştırma Grubunun Demografik Özellikleri

Araştırma grubu toplamda 299 yetişkinden oluşmaktadır.

Tablo 2: Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

Demografik	Grup	n	Yüzde%
Yaş	18-25 yaş	95	31,8
	26-32 yaş	85	28,4
	33-40 yaş	40	13,4
	41-48 yaş	36	12,0
	49 yaş ve üzeri	43	14,4
Cinsiyet	Kadın	193	64,5
	Erkek	106	35,5
Eğitim Durumu	Lise altı	63	21,1
	Üniversite	184	61,5
	Yüksek lisans	52	17,4
Kardeş Durumu	Evet	285	95,3
	Hayır	14	4,7
Kaçıncı Kardeş	Tek çocuk	14	4,7
	En küçük	107	35,8
	Ortanca	91	30,4
	En büyük	87	29,1
Kardeş Sayısı	1-2 kardeş	125	41,8
	3-4 kardeş	120	40,1
	5 kardeş ve üzeri	54	18,1
Medeni Durum	Bekâr	163	54,5
	Evli	136	45,5
Çocuk Durumu	Evet	119	39,8
	Hayır	180	60,2
Çocuk Sayısı	1 çocuk	37	31,1
	2 çocuk	67	56,3
	3 çocuk	15	12,6
Gelir Durumu	Düşük	27	9,0
	Orta	244	81,6
	Yüksek	28	9,4
Ego Kimlik Statüleri	Başarılı	47	15,7
	Dağınık	156	52,2
	İpotekli Kimlik	96	32,1
	Toplam	**296**	**100,0**

Katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımları incelendiğinde; %31,8'inin 18-25 yaş, %28,4'ünün 26-32 yaş, %13,4'ünün 33-44 yaş, %12,0'ının 41-48

yaş, %14,4'ünün 49 yaş ve üzeri olduğu, %64,5'inin kadın, %35,5'inin erkek olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %21,1'inin lise altı, %61,5'inin üniversite, %17,4'ünün yüksek lisans mezunu olduğu, %95,3'ünün kardeşi olduğu, %4,7'sinin tek çocuk, %35,8'inin en küçük, %30,4'ünün ortanca, %29,1'inin büyük çocuk olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %41,8'inin 1-2 kardeş, %40,1'inin 3-4 kardeş, %18,1'inin 5 kardeş ve üzeri olduğu, %54,5'inin bekâr, %45,5'inin evli olduğu, %39,8'inin çocuğunun olduğu, %31,1'inin tek, %56,3'ünün 2, %12,6'sının 3 çocuğu olduğu belirlenmiştir. Gelir durumuna göre dağılımları incelendiğinde; %9,0'ının düşük, %81,6'sının orta, %9,4'ünün yükse gelirli olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %15,7'sinin başarılı ego düzeyi grubunda, %52,2'sinin dağınık ve %32,1'inin ipotekli kimlik grubunda olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan katılımcıların hiçbirinin moratoryum kimlik statüsünde olmadığı görülmektedir.

3.1.2. Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarına Ait Analiz Sonuçları

Araştırmanın bu bölümde katılımcıların psikolojik doğum sırası envanteri algılarına ait, betimsel istatistikleri, demografik özelliklere göre farklılıklarının belirlenmesine ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarına Ait Normallik Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Kolmogrov-Smirnov			Merkezi Eğilim Ölçümleri			
	Statistic	Sd	p	$\bar{X}$	Medyan	Çarpıklık	Basıklık
Memnun Edici/Düzenleyici	0,097	299	0,000	12,05	12,00	0,039	-0,177
Dışlanmış/İhmal Edilmiş	0,195	299	0,000	15,95	16,00	-0,271	-1,263
Sevimli/İkna Edici	0,120	299	0,000	10,28	10,00	-0,055	-0,711
Dikkatle Bakılan/Üzerine Titrenilen	0,239	299	0,000	10,61	10,00	0,799	-0,573
Psikolojik Doğum Sırası Envanteri	0,080	299	0,000	65,77	66,00	-0,288	-0,141

Elde edilen verilerin dağılımlarının belirlenmesinde merkezi eğilim ölçümlerinden aritmetik ortalama, medyan, çarpıklık ve basıklık katsayıları kullanılmıştır. Medyan ile aritmetik ortalama değerinin birbirine yakın ya da eşit olması ile çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 sınırları içerisine düşmesi nedeniyle elde edilen verilerin dağılımının normal dağılımdan geldiği belirlenmiştir. (George ve Mallery 2010).

Tablo 4: Katılımcıların Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarına Ait Betimsel Bulgular

Alt Boyutlar	$\bar{X}$	**s.s.**
Memnun Edici/Düzenleyici	12,05	3,10
Dışlanmış/İhmal Edilmiş	15,95	3,61
Sevimli/İkna Edici	10,28	1,74
Dikkatle Bakılan/Üzerine Titrenilen	10,61	3,65
Psikolojik Doğum Sırası Envanteri	65,77	6,01

Katılımcıların psikolojik doğum sırası envanteri algılarına ait betimsel bulgular incelendiğinde ölçeğin genel toplamının ($\bar{x}$=65,77) olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların için ölçeğe ait alt boyut toplamları incelendiğinde; memnun edici/düzenleyici toplam puanının ($\bar{x}$=12,05), dışlanmış/ihmal edilmiş toplam puanının ($\bar{x}$=15,95), sevimli/ikna edici toplam puanının ($\bar{x}$=10,28), dikkatle bakılan/üzerine titrenilen toplam puanının ($\bar{x}$=10,61) olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5: Katılımcıların Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Alt Boyutlar	**Cinsiyet**	**n**	$\bar{X}$	**s.s**	**t**	**sd**	**p**
Memnun Edici/Düzenleyici	Kadın	193	13,83	2,08	21,060	297	**0,000***
	Erkek	106	8,81	1,76			
Dışlanmış/İhmal Edilmiş	Kadın	193	17,90	2,81	18,341	297	**0,000***
	Erkek	106	12,41	1,71			
Sevimli/İkna Edici	Kadın	193	10,67	1,70	5,399	297	**0,000***
	Erkek	106	9,58	1,61			
Dikkatle Bakılan/Üzerine Titrenilen	Kadın	193	8,34	1,36	-27,062	297	**0,000***
	Erkek	106	14,77	2,75			
Psikolojik Doğum Sırası Envanteri	Kadın	193	65,50	6,28	-1,048	297	**0,000***
	Erkek	106	66,26	5,50			

p<0,05*

Katılımcıların psikolojik doğum sırası envanteri algılarının cinsiyetlerine göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlenmesi için yapılan t-testi sonucuna göre; ölçek genel algılarının cinsiyetlerine göre farkın istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (t= -1.048; p=0.000; p<0.05). Erkeklerin ($\bar{X}$=66,26) psikolojik doğum sırası envanterleri algıları kadınlara ($\bar{X}$=65,50) göre daha yüksektir.

Memnun edici/düzenleyici faktör algılarının cinsiyetlerine göre farkın istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (t= 21.060; p=0.000; p<0.05). Kadınların ($\bar{X}$=13,83) memnun edici/düzenleyici algıları erkeklere ($\bar{X}$=8,81) göre daha yüksektir. Dışlanmış/ihmal edilmiş faktör algılarının cinsiyetlerine göre farkın istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (t= 18.341; p=0.000; p<0.05). Kadınların ($\bar{X}$=17,90) dışlanmış/ihmal edilmiş algıları erkeklere ($\bar{X}$=12,41) göre daha yüksektir. Sevimli/ikna edici faktör algılarının cinsiyetlerine göre farkın istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (t= 5.399; p=0.000; p<0.05). Kadınların ($\bar{X}$=10,67) sevimli/ikna edici algıları erkeklere ($\bar{X}$=9,58) göre daha yüksektir. Dikkatle bakılan/üzerine titrenilen faktör algılarının cinsiyetlerine göre farkın istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (t= -27.062; p=0.000; p<0.05). Erkeklerin ($\bar{X}$=14,77) dikkatle bakılan/üzerine titrenilen algıları kadınlara ($\bar{X}$=8,34 göre daha yüksektir.

Tablo 6: Katılımcıların Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarının Medeni Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Medeni Durum	n	$\bar{X}$	s.s	t	sd	p
Memnun Edici/Düzenleyici	Evli	163	12,27	3,09	1,341	297	0,181
	Bekâr	136	11,79	3,11			
Dışlanmış/İhmal Edilmiş	Evli	163	15,90	3,62	-0,301	297	0,764
	Bekâr	136	16,02	3,62			
Sevimli/İkna Edici	Evli	163	10,21	1,73	-0,790	297	0,430
	Bekâr	136	10,38	1,77			
Dikkatle Bakılan/Üzerine Titrenilen	Evli	163	10,74	3,68	0,639	297	0,523
	Bekâr	136	10,47	3,64			
Psikolojik Doğum Sırası Envanteri	Evli	163	66,30	5,59	1,667	297	0,097
	Bekâr	136	65,14	6,45			

Katılımcıların psikolojik doğum sırası envanteri algılarının medeni durumlarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlenmesi için yapılan t-testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. (p>0.05).

Tablo 7: Katılımcıların Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarının Yaşlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş	n	$\bar{X}$	s.s	F	p	Scheffe
Memnun Edici/Düzenleyici	18-25 yaş	95	12,25	3,10	1,599	0,175	
	26-32 yaş	85	12,40	3,09			
	33-40 yaş	40	12,25	3,59			
	41-48 yaş	36	11,58	2,64			
	49 yaş ve üzeri	43	11,12	2,95			
Dışlanmış/İhmal Edilmiş	18-25 yaş	95	15,98	3,64	0,671	0,613	
	26-32 yaş	85	16,33	3,55			
	33-40 yaş	40	16,08	3,41			
	41-48 yaş	36	15,67	3,66			
	49 yaş ve üzeri	43	15,28	3,86			
Sevimli/İkna Edici	18-25 yaş(1)	95	10,12	1,66	2,954	**0,020 ***	(1-5)
	26-32 yaş(2)	85	10,26	1,73			
	33-40 yaş(3)	40	9,75	1,79			
	41-48 yaş(4)	36	10,83	1,54			
	49 yaş ve üzeri(5)	43	10,77	1,90			
Dikkatle Bakılan/Üzerine Titrenilen	18-25 yaş	95	10,49	3,57	0,576	0,680	
	26-32 yaş	85	10,55	3,60			
	33-40 yaş	40	10,88	3,48			
	41-48 yaş	36	10,08	4,01			
	49 yaş ve üzeri	43	11,23	3,88			
Psikolojik Doğum Sırası Envanteri	18-25 yaş	95	65,92	5,88	1,714	0,147	
	26-32 yaş	85	66,64	5,27			
	33-40 yaş	40	66,30	6,35			
	41-48 yaş	36	63,83	7,60			
	49 yaş ve üzeri	43	64,88	5,70			

p<0,05*

Katılımcıların psikolojik doğum sırası envanteri algılarının yaşlarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlenmesi için yapılan anova testi sonucuna göre; sevimli/ikna edici algılarının yaşlarına göre farkın istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F= 2.954; p=0.020; p<0.05). Yaşları 49 yaş ve üzeri olanların ($\bar{X}$=10,77) sevimli/ikna edici algılarının 18-25 yaş olanlara ($\bar{X}$=10,12) göre daha yüksektir. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

Tablo 8: Katılımcıların Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarının Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	s.s	F	p
Memnun Edici/Düzenleyici	Lise altı	63	11,35	3,36	2,605	0,076
	Üniversite	184	12,13	2,86		
	Yüksek lisans	52	12,63	3,53		
Dışlanmış/İhmal Edilmiş	Lise altı	63	15,43	3,77	1,110	0,331
	Üniversite	184	16,18	3,58		
	Yüksek lisans	52	15,77	3,51		
Sevimli/İkna Edici	Lise altı	63	10,51	1,64	0,840	0,433
	Üniversite	184	10,19	1,85		
	Yüksek lisans	52	10,37	1,46		
Dikkatle Bakılan/Üzerine Titrenilen	Lise altı	63	10,95	3,95	0,333	0,717
	Üniversite	184	10,54	3,58		
	Yüksek lisans	52	10,50	3,59		
Psikolojik Doğum Sırası Envanteri	Lise altı	63	64,75	6,87	1,258	0,286
	Üniversite	184	65,96	5,74		
	Yüksek lisans	52	66,37	5,85		

Katılımcıların psikolojik doğum sırası envanteri algılarının eğitim durumlarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlenmesi için yapılan anova testi sonucuna göre farkın istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. ($p>0.05$).

Tablo 9: Katılımcıların Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarının Kaçıncı Kardeş Olduklarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Kaçıncı Kardeş	n	$\bar{X}$	s.s	F	p	Scheffe
Memnun Edici/Düzenleyici	Tek çocuk	14	11,86	3,06	0,671	0,571	
	En küçük	107	12,35	3,30			
	Ortanca	91	11,73	3,06			
	En büyük	87	12,06	2,93			
Dışlanmış/İhmal Edilmiş	Tek çocuk	14	16,07	3,20	1,769	0,153	
	En küçük	107	15,79	3,67			
	Ortanca	91	15,45	3,58			
	En büyük	87	16,66	3,58			
Sevimli/İkna Edici	Tek çocuk(1)	14	9,21	1,63	11,517	**0,000***	(1-4) (2-4)
	En küçük(2)	107	9,69	1,54			
	Ortanca(3)	91	10,55	1,76			
	En büyük(4)	87	10,92	1,69			
Dikkatle Bakılan/Üzerine Titrenilen	Tek çocuk	14	11,29	3,77	2,081	0,103	
	En küçük	107	11,24	3,62			
	Ortanca	91	10,30	3,73			
	En büyük	87	10,08	3,54			
Psikolojik Doğum Sırası Envanteri	Tek çocuk	14	66,86	6,69	2,298	0,078	
	En küçük	107	66,43	5,65			
	Ortanca	91	64,42	5,97			
	En büyük	87	66,21	6,26			

p<0,05*

Katılımcıların psikolojik doğum sırası envanteri algılarının kaçıncı kardeş olduklarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlenmesi için yapılan anova testi sonucuna göre; sevimli/ikna edici algılarının kaçıncı kardeş olduklarına göre farkın istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F= 11.517; p=0.000; p<0.05). En büyük çocuk olanların ($\bar{X}$=10,92) sevimli/ikna edici algılarının tek çocuk ($\bar{X}$=9,21) ve en küçük çocuk olanlara ($\bar{X}$=9,69) göre daha yüksektir. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

Tablo 10: Katılımcıların Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarının Kardeş Sayılarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Kardeş Sayısı	n	$\bar{X}$	s.s	F	p	Scheffe
Memnun Edici/Düzenleyici	1-2 kardeş(1)	125	12,79	3,01	9,725	**0,000***	(1-3) (2-3)
	3-4 kardeş(2)	120	11,91	3,17			
	5 kardeş ve üzeri(3)	54	10,65	2,68			
Dışlanmış/İhmal Edilmiş	1-2 kardeş(1)	125	16,74	3,50	10,116	**0,000***	(1-3) (2-3)
	3-4 kardeş(2)	120	15,94	3,53			
	5 kardeş ve üzeri(3)	54	14,17	3,48			
Sevimli/İkna Edici	1-2 kardeş	125	10,10	1,61	2,603	0,076	
	3-4 kardeş	120	10,28	1,76			
	5 kardeş ve üzeri	54	10,74	1,95			
Dikkatle Bakılan/Üzerine Titrenilen	1-2 kardeş	125	10,10	3,17	2,492	0,084	
	3-4 kardeş	120	11,14	3,92			
	5 kardeş ve üzeri	54	10,65	3,99			
Psikolojik Doğum Sırası Envanteri	1-2 kardeş(1)	125	66,59	5,74	12,087	**0,000***	(1-3) (2-3)
	3-4 kardeş(2)	120	66,50	5,84			
	5 kardeş ve üzeri(3)	54	62,26	5,87			

p<0,05*

Katılımcıların psikolojik doğum sırası envanteri algılarının kardeş sayılarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlenmesi için yapılan anova testi sonucuna göre; ölçek genel algılarının kardeş sayılarına olduklarına göre farkın istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F= 12.087; p=0.000; p<0.05). 5 ve daha fazla kardeşi olanların ($\bar{X}$=62,26) psikolojik doğum sırası envanteri algılarının 1-2 kardeşi ($\bar{X}$=66,59) ve 3-4 kardeşi olanlara ($\bar{X}$=66,50) göre daha düşüktür. Memnun edici/düzenleyici algılarının kardeş sayılarına olduklarına göre farkın istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F= 9.725; p=0.000; p<0.05). 5 ve daha fazla kardeşi olanların ($\bar{X}$=10,65) memnun edici/düzenleyici algılarının 1-2 kardeşi ($\bar{X}$=12,79) ve 3-4 kardeşi olanlara ($\bar{X}$=11,91) göre daha düşüktür. Dışlanmış/ihmal edilmiş algılarının kardeş sayılarına olduklarına göre farkın istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F= 10.116; p=0.000; p<0.05). 5 ve daha fazla kardeşi olanların ($\bar{X}$=14,17) dışlanmış/ihmal edilmiş algılarının 1-2 kardeşi ($\bar{X}$=16,74) ve 3-4 kardeşi olanlara ($\bar{X}$=15,94) göre daha düşüktür. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

3.1.3. Ego Kimlik Statülerine Ait Analiz Sonuçları

Tablo 11: Ego Kimlik Statüleri İle Yaş Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Yaş		Ego Kimlik Statüleri			**X^2**	**p**
		Başarılı	Dağınık	İpotekli Kimlik		
18-25 yaş	**n**	13	62	20	16,974	**0,032***
	%	27,70	39,70	20,80		
26-32 yaş	**n**	11	46	28		
	%	23,40	29,50	29,20		
33-40 yaş	**n**	8	16	16		
	%	17,00	10,30	16,70		
41-48 yaş	**n**	9	15	12		
	%	19,10	9,60	12,50		
49 yaş ve üzeri	**n**	6	17	20		
	%	12,80	10,90	20,80		
Toplam	**n**	47	156	96		
	%	100,00	100,00	100,00		

*p<0,05

Ego kimlik statüleri ile yaş arasındaki ilişkinin incelenmesi için yapılan ki-kare analizi sonucuna göre değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (X^2=16.974; p=0.032<0.05). Ego kimlik statüleri "başarılı" olanların %27,70 ve "dağınık" olanların %39,70 oranında büyük çoğunluğunun yaşlarının 18-25 yaş, "ipotekli kimlik" olanların %29,20 oranında büyük çoğunun yaşları ise 26-32 yaş olduğu belirlenmiştir.

Tablo 12: Ego Kimlik Statüleri İle Cinsiyet Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Cinsiyet		Ego Kimlik Statüleri			X^2	p
		Başarılı	Dağınık	İpotekli Kimlik		
Kadın	**n**	29	103	61	0,358	0,836
	%	61,70	66,00	63,50		
Erkek	**n**	18	53	35		
	%	38,30	34,00	36,50		
Toplam	**n**	47	156	96		
	%	100,00	100,00	100,00		

Ego kimlik statüleri ile cinsiyet arasındaki ilişkinin incelenmesi için yapılan ki-kare analizi sonucuna göre değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Tablo 13: Ego Kimlik Statüleri İle Eğitim Durumu Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Eğitim Durumu		Ego Kimlik Statüleri			X^2	p
		Başarılı	Dağınık	İpotekli Kimlik		
Lise altı	**n**	17	21	25	14,581	**0,006***
	%	36,20	13,50	26,00		
Üniversite	**n**	24	108	52		
	%	51,10	69,20	54,20		
Yüksek lisans	**n**	6	27	19		
	%	12,80	17,30	19,80		
Toplam	**n**	47	156	96		
	%	100,00	100,00	100,00		

*p<0,05

Ego kimlik statüleri ile eğitim durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi için yapılan ki-kare analizi sonucuna göre değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($X^2=14.581$; $p=0.006<0.05$). Ego kimlik statüleri "başarılı" olanların %51,10, "dağınık" olanların %69,20 ve "ipotekli kimlik" olanların %54,20 oranında büyük çoğunluğunun eğitim durumu üniversite olduğu belirlenmiştir.

Tablo 14: Ego Kimlik Statüleri İle Kardeş Sıralaması Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Kardeş Sıralaması		Ego Kimlik Statüleri			X^2	p
		Başarılı	Dağınık	İpotekli Kimlik		
Tek Çocuk	**n**	2	8	4	9,028	0,172
	%	4,30	5,10	4,20		
En Küçük	**n**	13	61	33		
	%	27,70	39,10	34,40		
Ortanca	**n**	19	36	36		
	%	40,40	23,10	37,50		
En Büyük	**n**	13	51	23		
	%	27,70	32,70	24,00		
Toplam	**n**	47	156	96		
	%	100,00	100,00	100,00		

Ego kimlik statüleri ile kardeş sıralaması arasındaki ilişkinin incelenmesi için yapılan ki-kare analizi sonucuna göre değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Tablo 15: Ego Kimlik Statüleri İle Kardeş Sayısı Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Kardeş Sayısı		Ego Kimlik Statüleri			X^2	p
		Başarılı	Dağınık	İpotekli Kimlik		
1-2 kardeş	**n**	14	80	31	16,766	**0,002***
	%	29,80	51,30	32,30		
3-4 kardeş	**n**	18	56	46		
	%	38,30	35,90	47,90		
5 kardeş ve üzeri	**n**	15	20	19		
	%	31,90	12,80	19,80		
Toplam	**n**	47	156	96		
	%	100,00	100,00	100,00		

*p<0,05

Ego kimlik statüleri ile kardeş sayısı arasındaki ilişkinin incelenmesi için yapılan ki-kare analizi sonucuna göre değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($X^2=16.766$; $p=0.002<0.05$). Ego kimlik statüleri "başarılı"

olanların %38,30, “dağınık” olanların %35,90 ve “ipotekli kimlik” olanların %47,90 oranında büyük çoğunluğunun kardeş sayısı 3-4 kardeş olduğu belirlenmiştir.

Tablo 16: Ego Kimlik Statüleri İle Medeni Durum Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Medeni Durum		Ego Kimlik Statüleri			**X^2**	**p**
		Başarılı	Dağınık	İpotekli Kimlik		
Bekâr	**n**	21	98	44	9,091	**0,011***
	%	44,70	62,80	45,80		
Evli	**n**	26	58	52		
	%	55,30	37,20	54,20		
Toplam	**n**	47	156	96		
	%	100,00	100,00	100,00		

*p<0,05

Ego kimlik statüleri ile medeni durum arasındaki ilişkinin incelenmesi için yapılan ki-kare analizi sonucuna göre değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (X^2=9.091; p=0.011<0.05). Ego kimlik statüleri “başarılı” olanların %44,70, “dağınık” olanların %62,80 ve “ipotekli kimlik” olanların %45,80 oranında büyük çoğunluğunun medeni durumu bekâr olduğu belirlenmiştir.

3.1.4. Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarının Ego Kimlik Statülerine Göre Farklılaşmasının Değerlendirilmesi

Tablo 17: Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Algılarının Ego Kimlik Statülerine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Ego Kimlik Statüleri	n	$\bar{X}$	s.s	F	p
Memnun Edici/Düzenleyici	Başarılı	47	11,87	3,31	0,404	0,668
	Dağınık	156	12,21	3,03		
	İpotekli Kimlik	96	11,89	3,14		
Dışlanmış/İhmal Edilmiş	Başarılı	47	15,21	3,65	1,917	0,149
	Dağınık	156	16,31	3,46		
	İpotekli Kimlik	96	15,74	3,80		
Sevimli/İkna Edici	Başarılı	47	10,19	1,84	0,503	0,605
	Dağınık	156	10,38	1,72		
	İpotekli Kimlik	96	10,18	1,75		
Dikkatle Bakılan/Üzerine Titrenilen	Başarılı	47	10,51	3,71	0,470	0,625
	Dağınık	156	10,47	3,55		
	İpotekli Kimlik	96	10,92	3,82		
Psikolojik Doğum Sırası Envanteri	Başarılı	47	64,57	6,68	2,003	0,137
	Dağınık	156	66,39	5,67		
	İpotekli Kimlik	96	65,35	6,16		

Katılımcıların psikolojik doğum sırası envanteri algılarının ego kimlik statülerine göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlenmesi için yapılan anova testi sonucuna göre farkın istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır ($p>0.05$).

BÖLÜM 4. TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde katılımcıların psikolojik doğum sırası algıları ve ego kimlik statülerinin cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, kaçıncı kardeş oldukları ve kardeş sayıları değişkenlerine göre farklılaşmaları değerlendirilmiştir.

4.1.Psikolojik Doğum Sırası Algılarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasının Değerlendirilmesi

Katılımcıların psikolojik doğum sırası envanteri algılarına cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında; kadınların memnun edici/düzenleyici (büyük çocuk) ve dışlanmış/ihmal edilmiş (ortanca çocuk), sevimli/ikna edici(küçük çocuk) algılarının erkeklere göre anlamlı biçimde yüksek olduğu, erkeklerin ise dikkatle bakılan/üzerine titrenilen (tek çocuk) algılarının kadınlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlara göre; kadın katılımcıların kendilerini aile içerisinde erkek katılımcılara kıyasla daha fazla olarak büyük çocuk, ortanca çocuk ve küçük çocuk psikolojik doğum sırasında konumlandırdıkları, erkek katılımcıların ise kadın katılımcılara kıyasla kendilerini daha fazla tek çocuk psikolojik doğum sırasında konumlandırdıkları söylenebilir.

Büyük çocuklar, ilgi merkezinde olmaya alışkın, sorumluluk sahibi ve diğerlerini korumaya yönelik davranışlar geliştirmiş çocuklardır (Dinkmeyer, McKay ve Dinkmeyer, 1978. aktaran Başaranoğlu, 2011). İçerisinde bulunduğumuz toplumda ebeveynler kız ve erkek çocukları ile farklı iletişim kurarlar. Buna en bilindik örnek olarak ev temizlik ve kardeş bakımı gibi günlük işlerde genellikle kız çocuklardan destek bekliyor oluşu söylenebilir. Bu beklenti, kız çocuklarının sorumluluk sahibi ve diğerlerini korumaya yönelik davranışlar geliştirmiş bireyler olmasına neden olmuş olabilir. Bu sebeple araştırmaya kadın katılımcıların büyük çocuk psikolojik doğum sırası algısının yüksek olmasına sebep olduğu söylenebilir. Bir diğer bulgu olarak erkek katılımcıların tek çocuk psikolojik doğum sırası algılarının kadın katılımcılara oranla yüksek oluşu görülmektedir. Tek çocuklar aile içerisinde her istediği yerine getirilen, el bebek gül bebek büyütülmüş, üzerine titrenilmiş çocuklardır (Yavuzer, 1997 aktaran Başaranoğlu, 2011). Cinsiyet tercihinin erkek çocuk lehine yaygın olduğu ailelerde erkek çocukların üzerine düşmenin daha fazla olduğu görülmektedir. Böyle bir ortamda kız çocuklarının kenara itildiğini ve kendine değer verilmediğini düşünmesi, diğerlerine kıyasla kendisini yeteneksiz hissetmesi olasıdır (Gençtan, 2004 aktaran Başaranoğlu, 2011). Bu

sebeplerden ötürü kadınların aile içerisinde kendisini diğer kardeşleri ile yarış içerisinde bularak ortanca çocuk psikolojik doğum sırası algısı geliştirmesine veya yenilgiyi ve diğerlerinin kendisinden daha yetenekli olduğunu kabul ederek küçük çocuk psikolojik doğum sırası algısı geliştirmesine sebep olabilir. Cinsiyet tercihinin erkek çocuk lehine yaygın olduğu ailelerde erkek çocukların Dikkatle Bakılan/Üzerine Titrenilen (Tek Çocuk) psikolojik doğum sırası algısı geliştirmesi olasıdır.

Araştırmadan elde edilen bulgular, benzer literatürde bulunan benzer çalışmalar ile karşılaştırıldığında; Başaranoğlu'nun (2011) çalışması ile farklılıkların bulunduğu gözlemlenmiştir. Başaranoğlu'nun (2011) çalışmasına göre; erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre büyük çocuk ve küçük çocuk psikolojik doğum sırası alt ölçeklerinden daha yüksek puanlar aldığı görülmektedir. Aynı araştırmada kadın katılımcıların ise ortanca çocuk alt ölçeğinden erkek katılımcılara göre daha yüksek puanlar aldığı gözlemlenirken tek çocuk psikolojik doğum sırası puanlarında cinsiyetler arası bir fark bulunmamıştır. Her iki çalışmada da cinsiyetler arasında farklılıkların gözlenmiş olması kadın ve erkeklere biçilmiş toplumsal roller ve her iki cinsiyetin de birbirinden farklı yetiştiriliş biçimi sebepleriyle açıklanabilir. İki araştırmada görülen cinsiyetler arasındaki psikolojik doğum sırası algısı farkı ise araştırmaya katılan katılımcıların yaşları sebebiyle açıklanabilir. Başaranoğlu'nun yapmış olduğu çalışmanın örneklem grubu 2011 yılında üniversitede öğrenci olarak bulunan 421 katılımcıdan oluşurken, yürütülen çalışmanın örneklem grubu ise 18-67 yaşları arasındaki katılımcılardan oluşmaktadır. Katılımcılar arasındaki bu yaş farkları sebebiyle yetiştirildikleri ailelerin çocuklarına yönelik tutumları dönemsel olarak değişebildiği düşünülebilir. İlerleyen bölümlerde çalışmaya katılan katılımcıların psikolojik doğum sırası algılarının yaşlarına göre farklılaşması da değerlendirilmiştir.

4.2.Psikolojik Doğum Sırası Algılarının Medeni Durumlarına Göre Farklılaşmasının Değerlendirilmesi

Araştırma sonuçlarına göre; katılımcıların psikolojik doğum sırası algılarının evli ya da bekâr olmalarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Bu bulgudan hareketle katılımcıların aile içerinde kendilerini gördükleri konumları ile evlenme tercihleri anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Konuya ilişkin literatürde yapılan araştırmalar incelendiğinde; İlmen'in (2020) evli bireylerin psikolojik doğum sırası,

evlilik uyumu ve psikolojik sağlamlıkları arasındaki yordayıcı ilişkileri incelediği çalışmasında; evli bireylerde psikolojik sağlamlığın psikolojik doğum sırasını ve psikolojik doğum sırasının evlilik uyumunu yordadıkları aynı zamanda psikolojik sağlamlığın evlilik uyumuna etkisinde tek çocuk psikolojik doğum sırasının negatif etkisinin bulunduğu saptanmıştır. Elde edilen bulgulara göre evli bireylerde psikolojik sağlamlığın yalnızca küçük çocukta pozitif yönde olduğu, tek çocuk psikolojik doğum sırasının evlilik uyumunu olumsuz etkilediği, tek çocuk psikolojik doğum sırasına sahip olanların psikolojik sağlamlığının ve evlilik uyumunun düşük olduğu görülmektedir. Literatür taramasından hareketle psikolojik doğum sırasının evli bireylerde farklılaşmaya sebep olabildiği söylenebilir. Ancak yapılan çalışmaya göre katılımcıların evli veya bekâr olma durumlarında anlamlı bir farklılığa sebep olmadığı bulunmuştur.

4.3.Psikolojik Doğum Sırası Algılarının Yaşlarına Göre Farklılaşmasının Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre yaşları 49 yaş ve üzeri olan katılımcıların sevimli/ikna edici (küçük çocuk) algılarının, yaşları 18-25 yaş aralığında olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ailedeki küçük çocuklar, aileye son katılan kişi olarak ailenin bütün ilgisini üzerlerine çekerler. Daha küçük kardeşleri olmadığı için de bu ilgiyi paylaşmak zorunda kalmazlar (Gençtan, 1998). Küçük çocukların kardeşleri kendilerinden yaşça büyük oldukları için onlarla daha sıcak iletişim kurarlar (Yörükan, 2006). En küçük çocuklar ebeveynleri ve kardeşleri ile yaşadıkları deneyimler sayesinde sosyal iletişimlerini diğer kardeşlere kıyasla geliştirebilmişlerdir. Bu sebepten küçük çocukların daha sosyal davrandığı söylenebilir (Snow vd., 1981).

Katılımcıların küçük çocuk algılarının yaş durumuna göre değişmesinin sebebi değişen toplumla birlikte farklılaşan aile yapısı olduğu söylenebilir. 49 yaş ve üzeri katılımcıların yetiştirildikleri ailelerdeki sosyal ortamın 18-25 yaş aralığındaki katılımcıların yetiştirildikleri sosyal ortamdan daha farklıdır. Aile, zaman ve mekân içerinde oldukça hızlı bir biçimde değişen bir kavramdır (Gubbels, 1971 aktaran Aslan, 2002). Katılımcıların kendilerini yetiştiren ebeveynlerin ebeveynlik becerilerini de kendi ailelerinden aldıkları düşünüldüğünde; 49 yaş ve üzeri katılımcıların yetiştirildikleri ailenin daha çok geleneksel bir yapıda olduğu, 18-25 yaş aralığındaki katılımcıların yetiştirildikleri ailenin daha çok çağdaş bir yapıda olduğu, söylenebilir. Aile, çocuklar

için sosyalleşmenin gerçekleştiği ilk ortamdır. Sanayileşmenin toplumda yarattığı değişimlerden biri ailelerin kırdan kentlere göç etmesidir. Bu sebeple aile yapısı geleneksel değerlerden uzaklaşıp kent ailesi şeklinde değişmiştir. Kent ortamında yaşayan ailelerde genellikle aile bireylerinin çalıştıkları yerlerin konumu, ikamet ettikleri konutların konumlarından uzaktır. Aile üyelerinin günün büyük bir bölümünü birbirlerinden uzakta geçirmesi, aile bağlarının zayıflamasına, bireyselliğin ön plana çıkmasına ve sevgi ortamının yeterince oluşmamasına sebep olmaktadır. Kent ailelerinde daha yüksek oranda görülen boşanmalar ve evlilik dışı çocuk durumları da çocukların eğitim ve psikolojik durumlarını etkileyen olaylardır. Çağdaş toplumlarda çocukların bakımının ve eğitiminin başka kişi ve kurumlara bırakılması ve çalışan annelerin daha yaygın oluşu anne ile çocuk arasındaki özellikle 0-3 yaş arasında oluşan sağlıklı ilişki ve sevgi bağının kurulmasını azaltan, çocuğun duygusal gelişimini olumsuz etkileyen diğer unsurlardır (Aslan, 2002). Kent ailelerindeki boş zaman değerlendirme bilinci geleneksel ailelere göre daha yüksektir (Tezcan, 1988 aktaran Aslan, 2002). Buna rağmen konutların yetersiz oluşu, aile üyelerinin iş yaşantılarının yoğun oluşu ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması gibi sebeplerle bu işlev aile dışına kaymıştır.

Toplumsal değişimler sebebiyle katılımcıların yaşlarına bağlı olarak yetiştirildikleri ailelerin yapısının farklılaşmış olduğu, bu nedenle psikolojik doğum sırası algılarının yaşlarına göre farklılık göstermiş olabileceği söylenebilir.

4.4.Psikolojik Doğum Sırası Algılarının Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmasının Değerlendirilmesi

Yapılan araştırmanın sonuçlarından elde edilen bulgulara göre; araştırmaya katılan katılımcıların doğum sırası algılarının eğitim durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı saptanmıştır. Bu sonuçlara göre araştırmaya katılımcıların aile içerinde kendilerini konumlandırdıkları yerlerinin eğitim düzeylerine etkisinin olmadığı söylenebilir.

Konuya ilişkin literatürde yapılan araştırmalar incelendiğinde; Tshui Sun ve Cai Lian (2011) tarafından Malezya'da, yaş ortalaması 20 olan 120 katılımcı ile doğum sırası, akademik performans ve kişilik üzerine bir çalışma yürütülmüştür. Araştırmanın sonuçlarına göre ilk çocuk olan katılımcılar en yüksek sınav puanı ortalamasına sahip olsalar da doğum sırası ve akademik performans arasındaki fark istatistiksel olarak

anlamlı bulunmamıştır. Konuya ilişkin yapılmış bir diğer çalışmada; Pletcher (2006), üniversite öğrencilerinin psikolojik doğum sıralarının dört düzeyinde başarı ve yakınlık eğilimlerindeki farklılıklar incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre; katılımcıların sıralı veya algılanan doğum sırası ile başarı eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Bireylerin akademik başarı düzeyleri arttıkça eğitim ve mezuniyet durumlarının da değişeceği göz önüne alındığında, literatürden elde edilen bilgiler, araştırmadan elde edilen sonuçları destekler niteliktedir.

4.5.Psikolojik Doğum Sırası Algılarının Kaçıncı Kardeş Olduklarına Göre Farklılaşmasının Değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen demografik sonuçlara bakıldığında; 299 katılımcıdan 14'ünün tek çocuk (%4,7), 107'sinin en küçük çocuk (%35,8), 91'inin ortanca çocuk (%30,4), 87'sinin en büyük çocuk (%29,1) oldukları görülmektedir. Katılımcıların aile içerisindeki gerçek doğum sıralarının psikolojik doğum sırası algıları açısından farklılaşması değerlendirildiğinde ise en büyük gerçek doğum sırasına sahip katılımcıların sevimli/ikna edici (küçük çocuk) algısının tek çocuk ve en küçük çocuk gerçek doğum sırasına sahip bireylere göre yüksek olduğu bulunmuştur.

Literatürde gerçek doğum sırası ile psikolojik doğum sırası arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının araştırıldığı çalışmalardan elde edilen bulgular şu şekildedir. Emiroğlu (2020) psikolojik ve gerçek doğum sırası farklı üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin gerçek doğum sırası ile psikolojik doğum sırası arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını ortaya koymuştur. Kalkan ve Epli Koç (2008) yaptıkları çalışmada psikolojik doğum sırası ve stresle başa çıkma stratejileri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada da psikolojik doğum sırası ve gerçek doğum sırası arasında anlamlı bir ilişki bulamamışlardır. Başaranoğlu (2011) ise yaptığı çalışmada katılımcıların %24,7'sinin gerçek doğum sırası ve psikolojik doğum sırasının aynı olduğunu bulmuştur.

Literatürde yer alan bu bilgilerden farklı olarak gerçek doğum sırası ve psikolojik doğum sırası arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu çalışmalar da mevcuttur. Lohman, Lohman ve Chistensen'in (1985) araştırmasında gerçek doğum sırası ve psikolojik doğum

sırası arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (aktaran Emiroğlu, 2020). Kayacı'nın (2014) araştırmasında araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin psikolojik doğum sırasının gerçek doğum sırasına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını ortaya koymuştur. Literatüre bakıldığında Çetin'in (2015) sporcularda psikolojik doğum sırası algısının farklı spor branşları açısından karşılaştırılması başlıklı araştırmasının sonuçlarına göre, katılımcıların psikolojik doğum sırası algısında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Araştırmaya göre katılımcıların psikolojik doğum sırası algısını oluşturan memnun edici/düzenleyici (büyük çocuk) algısı ve dışlanmış/ihmal edilmiş(ortanca çocuk) algısında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Adler'e göre çocuğun karakterini etkileyen ardışık doğum sırası değil, doğduğu ortamdaki mevcut durum ve çocuğun durumu yorumlama şeklidir. En büyük çocuğun zayıf ve bastırılmış olması sebebiyle ikinci çocuk en büyük çocuğa benzer bir yaşam tarzı edinebilir, geniş ailelerde kardeşler arasındaki yaş farkı fazla ise ve kardeşler arasındaki fiziki mesafe fazla olursa çocukların algıları farklılaşabilir (aktaran Emiroğlu, 2020).

Psikolojik doğum sırası birçok değişkene göre farklılaşabilir. Bu değişkenlere cinsiyet (Boeree, 2006; Ansbacher ve Ansbacher, 1956), evlat edinme (Leman, 2015), engellilik durumu(Carlson, Watts ve Maniacci, 2006), ebeveyn kaybı (Kalkan ve Epli Koç, 2008), yaş farkı (Corsini ve Wedding, 2012) örnek olarak verilebilir (aktaran Emiroğlu, 2020). Katılımcıların algılarındaki farklılaşma bu değişkenler sebebiyle gerçekleşmiş olabilir.

4.6.Psikolojik Doğum Sırası Algılarının Kaç Kardeş Olduklarına Göre Farklılaşmasının Değerlendirilmesi

Araştırmaya katılan 299 katılımcının demografik özellikleri incelendiğinde, 54 katılımcının 5 kardeş ve üzeri oldukları, 120 katılımcının 3-4 kardeş oldukları, 125 katılımcının ise 1-2 kardeş oldukları görülmektedir. 1-2 kardeş olan 125 katılımcının 14'ü tek çocuk, 111'i iki kardeştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, beş kardeş ve üzeri olan katılımcıların memnun edici/düzenleyici (büyük çocuk) ve dışlanmış/ihmal edilmiş (ortanca çocuk) algılarının diğer katılımcılara kıyasla daha düşük olduğu bulunmuştur.

Kardeş sayıları ile ilgili literatürde yer alan araştırmalar incelendiğinde; Aras (2021) tarafından savunma mekanizmalarının kardeş sayısı ve doğum sırasına göre incelenmesinin amaçlandığı araştırmada katılımcıların kardeş sayısı farklılaştıkça farklı savunma mekanizmalarını kullandıkları bulunmuştur. Baba tutumlarının anasınıfı ve ilkokul birinci sınıfa devam eden çocukların sosyal beceri gelişimlerine etkisinin incelendiği bir diğer çalışmada ise İnci (2014) anasınıfına devam eden çocukların baba tutumunun çocuk sayısına göre anlamlı farklılık göstermediğini ancak birinci sınıfa giden çocukların baba tutumlarında istatistiksel olarak farklılığın olduğunu ortaya koymuştur.

Bireyin gelişimi, ailedeki kardeş sayısı bakımından incelendiğinde, kardeş sayısının artması ile ebeveynlerin sınırlı kaynaklarının daha çok çocuk tarafından paylaşılması gerektiği görülmektedir. Downey (2001) daha az kardeşi olan bireylerin bilişsel performans gerektiren testlerde daha iyi sonuçlar aldığını saptamıştır (aktaran Aras, 2021). Özyürek ve Tezel Şahin (2005) yaptıkları çalışmada kardeş sayısı arttıkça babanın demokratik tutumdan uzaklaşarak daha katı ve sert olduğu bulunmuştur (aktaran İnci, 2014).

Literatürden elde edilen bilgiler ışında; kardeş sayısının değişmesiyle bireylerin uyguladıkları savunma mekanizmalarının farklılaşması, kaynaklara ulaşımlarının zorlaşması veya kolaylaşması ve anne babanın tutumunun farklılaşması gibi sebeplerle katılımcıların psikolojik doğum sırası alt ölçeklerinden elde ettikleri puanların dolayısıyla algılarının farklılaşmış olabileceği söylenebilir.

4.7.Ego Kimlik Statüleri İle Cinsiyetleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Katılımcıların ego kimlik statüleri ile cinsiyetleri arasındaki ilişkinin incelenmesi için yapılan analiz sonucunda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı anlaşılmıştır. Elde edilen bu sonuç, literatürde bulunan araştırmalar ile karşılaştırıldığında bazı araştırmalar ile benzerlik, bazı araştırmalar ile farklılık göstermektedir.

Erikson'a göre her iki cinsiyete sahip bireyler de benzer gelişimsel süreçlerden ve yollardan geçerler. Kadın ve erkeklerin gelişim yönü birbirleriyle benzerdir (Lacombe, Gay, 1997, aktaran Morsümbül, 2005).

Konu ile ilgili literatürde bulunan çalışmalara bakıldığında, Şahin'in (2009) yetiştirme yurdunda ve aile yanında yaşayan ergenlerin bağlanma stilleri ile kimlik statüleri arasında ilişkiyi incelediği çalışmasında, kadın katılımcıların kararsız kimlik statüsü puan ortalamalarının erkeklerden anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Oral'ın (2012) ergenlerde kimlik statülerinin başarı amaç yönelimlerini yordamadaki rolü başlıklı bir diğer araştırmada ise cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında yalnızca dağınık kimlik statüsünde kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur. Morsümbül (2005) tarafından yapılan ergenlikte kimlik statülerinin bağlanma stilleri, cinsiyet ve eğitim düzeyi açısından incelenmesi başlıkla araştırmada, kimlik statüleri cinsiyet açısından karşılaştırılmış ve başarılı ve dağınık kimlik statülerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur.

Kroger (1988) tarafından yapılmış boylamsal bir araştırmada ise farklı yıllarda yapılmış değerlendirmelerde cinsiyet değişkeni açısından ego kimlik statülerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Archer (1982) tarafından yapılan kimlik gelişiminin alt yaş sınırları başlıklı çalışmada, katılımcıların ego kimlik statülerinde cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Streitmatter (1993) tarafından yapılmış kimlik gelişiminde cinsiyet farklılıklarının boylamsal olarak incelendiği bir başka çalışmada da katılımcıların zaman içerindeki kimlik gelişiminin cinsiyetten bağımsız olarak gerçekleştiği bulunmuştur.

Araştırmadan elde edilen bulgular literatürde yer alan çalışmalardan elde edilen sonuçların bazıları ile benzerlik gösterirken bazıları ile farklılaşmaktadır. Bu durumda kimlik statüsü ile cinsiyet değişkeni ilişkisin tutarsız sonuçlar verdiği söylenebilir.

4.8.Ego Kimlik Statüleri İle Medeni Durumları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen bulgulara bakıldığında, katılımcıların ego kimlik statüleri ile medeni durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunduğu görülmektedir. Medeni durumu bekâr olan katılımcıların %44,70 oranında başarılı, %62,80 oranında dağınık, %45,80 oranında ipotekli kimlik statüsünde olan katılımcılar olduğu bulunmuştur. Ego kimlik statüsü dağınık olan katılımcıların büyük çoğunluğunun bekâr olduğu görülmüştür. Bir başka değişle bekâr katılımcıların ölçeğin içsel yatırım ve

keşif alt boyutlarından medyanın altında puanlar aldığı bulunmuştur. Bu sonuca göre bekâr katılımcıların hayat görüşüleri, meslek tercihleri ve ideolojileri hakkında fikir sahibi olmadıkları ve bir araştırma yapmadıkları söylenebilir.

Beliren yetişkinlik dönemi bireylerde iş, aşk ve dünya görüşü gibi konularda fikir sahibi oldukları, bu konularda seçimlerde bulunabilecekleri ve bu sayede kimlik oluşturma süreçlerini devam ettirebilecekleri bir dönemdir. Bu dönem diploma edinme, evlenme ve çocuk sahibi olma gibi yetişkin rollerinin bireylerin daha ileriki yaşlarına ertelenebildiği kültürlerde görülen bir gelişim dönemidir. (Arnett, 2000, 2004, aktaran Pehlivan ve Şener, 2021). Ülkemizde yapılan evliliklerin %57'sinin ise 18-24 yaş aralığında gerçekleştiği görülmektedir (Pehlivan ve Şener, 2021).

Literatürde bulunan araştırmalar incelendiğinde; Pehlivan ve Şener (2021) tarafından yapılan ergenlik ve beliren yetişkinlikte evlenme ve çocuk sahibi olmanın kimlik statüleri ile ilişkisi başlıklı araştırmada, katılımcıların kimlik statülerinin medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı bulunmuştur. Araştırmaya göre evli katılımcıların daha çok ipotekli kimlik statüsünde, bekâr katılımcıların ise daha çok dağınık kimlik statüsünde olduğu görülmektedir. Doktorların ego kimliği kazanımında cinsiyet ve medeni durumun etkisinin araştırıldığı bir başka çalışmada, Pandey ve Helode (1992) evli katılımcıların bekar katılımcılara göre daha yüksek derecede ego kimliği kazanımı sağladığı ve evli erkeklerin bekar kadınlara göre daha yüksek derecede ego kimliği kazanımı gösterdiği bulunmuştur. Nemlioğlu ve Atak (2010) yaptıkları çalışmada evli katılımcıların başarılı, bekar katılımcıların ise ipotekli kimlik statüsünde bulunduklarını ve kimlik statüsünün çocuk sahibi olmaya göre de farklılaştığını saptamışlardır (aktaran Pehlivan ve Şener, 2021).

Yapılan incelemeler sonucu, kimlik statülerinin medeni duruma göre farklılaştığı görülmektedir. Bireyin medeni durumu kadar hangi şartlar altında ve kaç yaşında evlendiği gibi değişkenler de kimlik gelişimini etkileyebilir. Genç yaşta veya aile isteği ile yapılmış evlilikler, erken anne baba olma gibi durumlar bireylerin kimlik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir.

4.9. Ego Kimlik Statüleri İle Yaşları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Katılımcıların ego kimlik statüleri ile yaşları arasındaki ilişki incelendiğinde bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Başarılı kimlik statüsünde olanların %27,7 oranında ve dağınık kimlik statüsünde olanların %39,70 oranında 18-25 yaş aralığında olduğu, ipotekli kimlik statüsünde olanların ise %29,20 oranında 26-32 yaş aralığında olduğu bulunmuştur. Araştırmaya katılan katılımcıların hiçbiri moratoryum kimlik statüsünde bulunmamışlardır.

18-25 yaş aralığında olan 95 katılımcıdan 62'sinin (%65,26) dağınık kimlik statüsünde, 26-32 yaş aralığında olan 85 katılımcıdan 46'sının (%54,11) dağınık kimlik statüsünde, 33-40 yaş aralığında olan 40 katılımcıdan 16'sının (%40,00) dağınık, 16'sının (%40,00) ipotekli kimlik statüsünde, 41-48 yaş aralığında olan 36 katılımcıdan 15'inin (%41,66) dağınık kimlik statüsünde ve 49 yaş ve üzeri olan 43 katılımcıdan 20'sinin (%46,51) ipotekli kimlik statüsünde olduğu bulunmuştur.

Konu ile ilgili literatürde yapılan araştırmalar incelendiğinde ergenlerin bağlanma stilleri açısından Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ve ego kimlik süreçlerinin incelendiği çalışmada Arslan; (2008) kayıtsız bağlanma stili gösteren ergenlerin kararlılık alt ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarında anlamlı düzeyde farklılaşma bulmuştur. Araştırmada ergenlerin kararlılık puanlarının 22 ve 23 yaşlarda düştüğü görülmektedir. Ergenlerin keşfetme puan ortalamaları da değerlendirildiğinde araştırmada; ergenlerin 22 ve 23 yaşlarda kendi kararları hakkında tam emin olamadıkları ve başka kişilerin kararlarını benimsedikleri düşünülmektedir. İlhan ve Özdemir (2012) tarafından yapılan beliren yetişkinlerde yaş, cinsiyet ve bağlanma stillerinin kimlik statüleri üzerindeki yordayıcı rolü başlıklı çalışmada, yaşın başarılı kimlik ve bağımlı kimlik üzerinde olumlu bir katkıya sahip olduğu görülmektedir. Yaş ilerledikçe katılımcıların ister bağımlı ister başarılı kimlik statüsünde olsun bulundukları kimliğe bağlanmalarının arttığı bulunmuştur. Archer (1982) tarafından yaşın ilerlemesiyle bireylerin daha çok başarılı kimlik statüsünde olma eğilimlerinin arttığı saptanmıştır.

Araştırmaya katılan genç katılımcıların moratoryum yaşamadan dağınık kimlik statüsünde bulunmaları, yaşın ilerlemesiyle başarılı kimlik geliştirilememesi gibi

durumlar, Türkiye'deki aile yapısı ve bu çerçevede gelişen benlik algıları sebeiyle gerçekleşmiş olabilir. Kağıtçıbaşı'nın (1998) aile değişim modeline bakıldığında, Türkiye'de aile yapısı diğer toplumlardaki gibi bağımsız veya bağımlı bir benlik yapısı ortaya çıkarmamaktadır. Ülkemizdeki aile yapısı sebebiyle bireylerde özerk-ilişkisel benlik yapısının görüldüğü söylenebilir (aktaran İlhan ve Özdemir, 2012). Bu aile yapısında yetişen bireylerin kimlik gelişiminde beklenenden farklı durumlar görülebilir.

4.10.Ego Kimlik Statüleri İle Eğitim Durumları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Araştırmaya katılan 299 katılımcıdan 63'ünün lise ve altı, 184'ünün üniversite, 52'sinin ise yüksek lisans mezunu oldukları görülmüştür. Katılımcıların kimlik statüleri ile eğitim durumları arasındaki ilişki araştırıldığında, iki değişken arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur.

Elde edilen bulgulara göre; lise ve altı eğitim düzeyi mezunu olan 63 katılımcının 25'inin (%39,68) ipotekli, üniversite mezunu 184 katılımcıdan 108'inin (%58,69) dağınık, yüksek lisans mezunu 52 katılımcıdan 27'sinin (%51,92) dağınık kimlik statüsünde olduğu görülmüştür.

Konu ile ilgili literatürde yer alan araştırmalar incelendiğinde; Cross ve Allen (1970) tarafından yapılan ego kimlik statüsü, uyum ve akademik başarı başlıklı çalışmada katılımcıların kimlik statülerinin üniversite giriş sınavı puanları ile ilişkili olmadığı ancak kimlik statülerinin dönem not ortalamaları ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Başarılı kimlik statüsünde bulunan öğrencilerin daha iyi dönem not ortalamalarına sahip oldukları görülmüştür. Berzonsky (1985) ise çalışmasında, geçici ve uzun vadede ipotekli kimlik statüsü arasındaki farklılıkları araştırmak amacıyla boylamsal bir çalışma gerçekleştirmiştir. Katılımcılar üniversitenin ilk dönemindeyken ipotekli kimlik statüsünde bulunmuş ve takip eden altı yarıyıl boyunca elde ettikleri not ortalamalarının ve üniversiteye giriş puanlarının ortalaması alınmıştır. Dağınık kimlik ve akademik başarısızlık arasındaki varsayımsal ilişki için kanıt bulunamamıştır. Aksine, birinci sınıflardaki dağınık kimlikler yüksek akademik başarı için yatkınlık göstermişlerdir. Fakat katılımcıların birinci sınıf öğrencisiyken ipotekli kimlik ve düşük akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırma sonucunda üniversite ortamının kimlik gelişimindeki krizlere sebep olabileceği düşünülmektedir.

Literatüre bakıldığında farklı kimlik statülerinin öğrencilerin akademik başarılarında rol oynayabileceği görülmüştür. Literatürdeki araştırmalara bakıldığında yapılan çalışmaların öğrenim görülen eğitim düzeyindeki başarıyı ölçümlediği görülmektedir. Mezun olunan eğitim düzeyi ise birçok farklı değişkene göre değişebilmektedir. Bu değişkenler yetişilen ailedeki toplumsal ve kültürel özellikler, ebeveynlerin eğitim durumu veya ekonomik durum olabilir. Bu açıdan bakıldığında mezun olunan eğitim düzeyi ile ego kimlik statüsü arasındaki ilişkinin inceleneceği daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

4.11.Ego Kimlik Statüleri İle Kaçıncı Kardeş Oldukları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Araştırmanın sonuçlarına göre 299 katılımcının 14'ünün tek çocuk(%4,68), 107'sinin en küçük çocuk(%35,78), 91'inin ortanca çocuk(%30,43), 87'sinin ise en büyük çocuk(%29,09) olduğu görülmüştür. Katılımcıların gerçek doğum sıraları ile ego kimlik statüleri arasındaki ilişki incelendiğinde bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Konuya ilişkin literatürde yer alan araştırmalar incelendiğinde; Demir Solmaz ve Alisinanoğlu (2004) tarafından yapılmış lise son sınıf öğrencilerinin kimlik statüleri ve anne baba tutumlarını algılamaları arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada doğum sırasının ergenlerin kimlik statülerinde önemli bir farklılık yaratmadığı bulunmuştur. Grotevant ve Cooper (1985) tarafından aile ilişkilerinde etkileşim kalıpları ve ergenlikte kimlik keşfinin gelişiminin incelendiği araştırmada da doğum sırası ile kimlik statüsünün ilişkili olmadığı bulunmuştur. Bu bulguların yanı sıra Akar (2012) tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin kimlik statüleri ile doğum sırası arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu, ilk doğan çocuklarda moratoryum ve başarılı kimlik statülerinin daha fazla görüldüğü belirtilmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgular literatür ile karşılaştırıldığında, sonuçların literatür ile büyük ölçüde benzeştiği görülmektedir. Katılımcıların gerçek doğum sıraları ile kimlik statülerinin ilişkili olmadığı söylenebilir.

4.12.Ego Kimlik Statüleri ile Kaç Kardeş Oldukları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Katılımcıların ego kimlik statüleri, kardeş sayıları değişkenine göre incelendiğinde, ego kimlik statüleri ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Literatürde yer alan araştırmalar incelendiğinde; kardeş sayısı ile ego kimlik statüsü arasında anlamlı ilişkinin bulunmadığı çalışmalar görülmektedir (Akar, 2012, Demir Solmaz ve Alisinanoğlu, 2004). Bir başka araştırmada ise kardeşi olmayan çocuklarının başarılı kimlik skorlarının diğer çocuklara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Kahliliyan Shalamzari, 2020).

Erikson (1968), kimlik oluşumunda, aile içinde birçok faktör gibi kardeş etkisinin de gelişimin önemli bir parçası olduğunu öne sürmüştür. Örneğin destekleyici ve bakım veren ailelerden gelen ergenler daha fazla keşfetme ve kararlılık gösterebilirler (Luyckx ve diğerleri, 2006). Birçok çalışmada ebeveyn etkilerini incelenirken, aile içerisindeki diğer üyeler olan kardeşlerin etkilerine daha az dikkat edilmiştir. Kardeşler, iki farklı şekilde birbirlerinin kimliklerini etkileyebilirler. Bunlardan ilki kardeşlerin birbiriyle özdeşleşmesidir. İnsanlar kardeşleriyle etkileşime girerek ve onun davranışlarını gözlemleyerek ve taklit ederek yeni davranışlar öğrenirler (Bank ve Kahn, 1976). Bu özdeşleşmenin tam tersi durumlarda ise ergenlerin benzersizliklerini vurgulayarak kendilerini kardeşlerinden ayırdıkları kardeş farklılaşması görülür (Sulloway, 1996). Kardeş sayısı açısından ego kimlik statüsü incelendiğinde özellikle daha erken doğmuş, aynı cinsiyetten kardeşi olan kişiler için kimlik gelişiminin, kardeşin bağlılık ve keşif düzeylerine de bağlı olduğu görülmektedir. Kardeşler arasındaki özdeşleşme süreçleri, kardeş etkilerinin de kimlik gelişiminde rol oynayabileceğini göstermektedir (aktaran Wong ve diğerleri, 2010).

4.13.Ego Kimlik Statüleri ile Psikolojik Doğum Sırası Algıları Arasındaki Farklılıkların Değerlendirilmesi

Araştırmanın sonucuna göre; katılımcıların psikolojik doğum sırası algılarının ego kimlik statülerine göre farklılıkları değerlendirildiğinde, iki değişken arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır.

Her iki değişkenin de cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, kaçıncı kardeş oldukları ve kardeş sayıları demografik değişkenleri ile ayrı ayrı incelenmesi sonucu psikolojik doğum sırası algılarının cinsiyet, yaş, eğitim durumu, kaçıncı kardeş oldukları ve kardeş sayıları değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı, medeni duruma göre ise anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. Katılımcıların ego kimlik statüleri aynı değişkenler açısından incelendiğinde ise medeni durum, yaş, eğitim durumu ve kardeş sayısı değişkenleri ile ego kimlik statüsü arasında anlamlı ilişki bulunurken kaçıncı kardeş oldukları ve cinsiyet değişkenleri arasında ise anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Literatürde yapılan araştırmalar incelendiğinde iki değişkenin birlikte incelendiği araştırmanın olmadığı anlaşılmıştır.

Bu sonuçlar ışığında, yetişkinlerin keşfetme ve kararlılık durumlarının var olup olmamasıyla belirlenen ego kimlik statülerinin, kendilerini aile içerisinde konumlandırdıkları psikolojik doğum sırası algıları açısından farklılaşmadığı söylenebilir.

İçinde yaşanılan ailenin tutum ve davranışları bireylerin psikolojik gelişimi için etkileyici bir faktördür. Bu tutum ve davranışlar neticesinde bireylerin psikolojik doğum sırası algıları şekillenebilir. Örneğin; tek çocukların ve ilk doğan çocukların yaşadıkları deneyimler aile içerisindeki diğer çocuklara göre farklıdır. Ebeveynlerin bu çocuklar ile daha çok ilgilenmesi ve daha çok vakit geçirmesi neticesinde yetişkin davranış tutumları sergileyebilirler. Bu sayede çocuklar işbirliğine daha eğilimli ve sorumluluk sahibi olabilirler. Yapılan araştırmalar, doğum sırasının kişilik gelişimi üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur (Oktan, Odacı ve Berber Çelik, 2014). Adler tarafından psikolojik doğum sırasının yani kişinin aile içerisinde kendisini algıladığı konumun daha önemli bir etken olduğu ifade edilir. Çünkü bazı sebeplerle kişinin aile içerisinde kendisini algıladığı konum ile kronolojik konumu aynı olmayabilir (Stewart ve Campbell, 1998 aktaran Oktan, Odacı ve Berber Çelik, 2014). Odacı ve Kalkan (2017) tarafından bireyin benlik algısının da aile içerisindeki psikolojik konumu ile ilişkili olduğu belirtilmektedir. Ailenin çocuğa davranışı çocuğun kendisini algıladığı psikolojik konumunu ve benlik algısını etkileyen en önemli etmendir (Oktan, Odacı ve Berber Çelik, 2014).

Erikson'a göre (1968) psikososyal gelişim kuramının kimlik kazanımına karşı rol karmaşası evresinde kararlılığın kimlik gelişimi için önemli bir role sahip olduğu, keşfetmenin de kararlılık açısından anahtar işlevi gördüğü vurgulanmaktadır (İlhan ve Özdemir 2012).

Bireylerin ego kimlik statüleri ise ideolojik, mesleki ve kişilerarası alanlarda keşfetme ve kararlılığın olup olmamasına göre sahip oldukları statülerdir. Marcia (1966) bireylerin sahip oldukları kimlik statüsü ile ilgili özellikler sergileyebileceğini ifade eder (aktaran İlhan ve Özdemir 2012).

Araştırmadan elde edilen sonuçlarda, bireyin çeşitli sebeplerle kendisini aile içerisinde konumlandırdığı yeri olan psikolojik doğum sırası algısının, keşfetme ve kararlılık durumlarının var olması veya olmamasıyla şekillenen kimlik statüsüne göre anlamı seviyede farklılaşmadığı saptanmıştır. Araştırmanın bir diğer bulgusu olan bireylerin gerçek doğum sıraları ile ego kimlik statüleri arasında da ilişkinin olmadığı da göz önüne alındığında, hem gerçek hem de psikolojik doğum sırası açısından ego kimlik statülerinin anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı söylenebilir. Bu durumun nedeni katılımcıların bireysel özellikleri ve katılımcılar arasındaki yaş farkından doğan sosyal farklılaşma olduğu düşünülmektedir.

Bireylerin aile içerisinde kendilerini konumlandırmaları tüm aile üyeleri ile yaşadıkları tecrübeler doğrultusunda farklılaşırken, ego kimlik statüleri ise kişilerin bireysel anlamda sahip oldukları keşfetme ve kararlılık durumlarına göre belirlenmektedir. Kişinin bireysel gelişimi yalnızca aile içinde değil, bulunduğu sosyal çevre, kişilik ve mizaç özellikleri ile de şekillenebilmektedir. Bu ve bunun gibi birçok farklı özelliğin de kişinin keşif ve kararlılık gösterme tutumlarını etkileyebileceği söylenebilir. Bu sebeple, ego kimlik statülerinin yalnızca psikolojik doğum sırası açısından farklılaşmadığı düşünülmektedir.

Her bireyin gelişim sürecinde bireysel farklılıklarının da oluğu göz önünde bulundurularak, gelişimi inceleyen bilim insanları tarafından yetişkinliğin üç farklı dönemde incelenmesinin uygun olduğu ifade edilmektedir. Bu dönemler; 20-40 yaş arası bireyler için genç yetişkinlik, 40-65 yaş arası bireyler için orta yetişkinlik, 65 yaş ve sonrası bireyler için geç veya ileri yetişkinlik olarak adlandırılır. Her yetişkinlik döneminin birbirinden farklı gelişimsel görevlerinin olduğu bilinmektedir. Genç yetişkin

bireyler için bu dönemde ekonomik bağımsızlık kazanmak, eş seçmek, meslek sahibi olmak, aile kurmak, bebek sahibi olmak ve sosyalliğin sağlanması ve sürdürülmesi görevleri bulunmaktadır. Bireylerin kimlik gelişimindeki en önemli unsurların mesleki, ideolojik ve kişiler arası alandaki değişimlerin bu dönemde yaşanıyor olması genç yetişkinlik döneminin önemini vurgulamaktadır.

Yayınlanan araştırmalar ile beliren yetişkinlik kavramı literatüre kazandırılmıştır. Bu kavrama göre 18-29 yaş arasında görülen beliren yetişkinlik dönemi, ergenlik ile genç yetişkinlik arasındaki dönemi ifade eder. Bu dönemde bireyin hayatında birçok değişimler yer alır ve halen kimlik arayışındadır. Ancak beliren yetişkinlik dönemi yetiştirilen veya yaşanılan kültüre göre farklılık gösterir. Yetişkinlik döneminde görülmesi gereken sorumluluk ve rollerin ertelenebildiği toplumlarda beliren yetişkinlik daha sık görülür (Atak ve Çok, 2010). Bu bağlamda beliren yetişkinlik dönemi gelişmiş toplumlarda gelişmekte olan toplumlara göre daha fazla görülmektedir (Atak vd., 2016). Yapılan araştırmalarda beliren yetişkinlik döneminin ülkemizde şehirde yaşayan eğitimli bireylerde, kırsal kesimde yaşayan bireylere göre daha fazla görüldüğü bulunmuştur. Ayrıca yapılan araştırmada kırsal kesimde çocukluğunu geçirmiş ancak şehirde yaşayan katılımcıların da beliren yetişkinlik dönemini yaşamadığı bulunmuştur (Çok ve Atak, 2015).

Araştırmaya katılan yetişkinlerde görülen demografik özelliklerin farklılıkları sebebiyle, yetişkinliğin farklı dönemlerinde oldukları düşünülebilir. Ayrıca katılımcıların beliren yetişkinlik yaşayıp yaşamama durumları farklılık göstermiş olabileceği düşünülmektedir.

BÖLÜM 5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen bulgular özetlenmiş ve elde edilen bulgular doğrultusunda yapılacak yeni araştırmalara yönelik faydalı olabileceği düşünülen önerilere yer verilmiştir.

Özet

Bu araştırma, yetişkinlerde ego kimlik statülerinin psikolojik doğum sırası açısından incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde ikamet eden, 18-67 yaş arasındaki 193'ü kadın (%64,5), 106'sı erkek (%35,5) olmak üzere toplamda 299 katılımcı oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde katılımcılara sırasıyla Demografik Bilgi Formu, White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri ve Ego Kimlik Süreci Ölçeği online ortamda sunulmuştur.

Ölçeklerden elde edilen puanların 2'li gruplara göre farklarının incelenmesi için bağımsız örneklem t-testi, 2'den fazla gruplar arasındaki farkların belirlenmesi için tek yönlü ANOVA analizi, kategorik değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi için de ki-kare analizi yapılmıştır.

Elde edilen bulgular ışığında her iki değişkenin de cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, kaçıncı kardeş oldukları ve kardeş sayıları demografik değişkenleri ile ayrı ayrı incelenmesi sonucu; psikolojik doğum sırası algılarının cinsiyet, yaş, eğitim durumu, kaçıncı kardeş oldukları ve kardeş sayıları değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı, medeni duruma göre ise anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. Katılımcıların ego kimlik statüleri aynı değişkenler açısından incelendiğinde ise medeni durum, yaş, eğitim durumu ve kardeş sayısı değişkenleri ile ego kimlik statüsü arasında anlamlı ilişki bulunurken kaçıncı kardeş oldukları ve cinsiyet değişkenleri arasında ise anlamlı ilişki bulunmamıştır. Katılımcıların psikolojik doğum sırası algılarının ego kimlik statülerine göre farklılıkları değerlendirildiğinde, iki değişken arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. Elde edilen bulgular literatürde yer alan çalışmalar aracılığı ile yorumlanmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında en dikkat çekici sonucun hiçbir katılımcının moratoryum kimlik statüsünde bulunmaması olduğu söylenebilir. Katılımcıların Ego Kimlik Süreci Ölçeğinin keşfetme ve kararlılık boyutlarından aldıkları puanların medyanın altında veya üstünde olmasıyla belirlenen ego kimlik statülerinde; keşfetme puanlarının medyanın üstünde, kararlılık puanlarının medyanın altında kalmasıyla moratoryum kimlik statüsü belirlenmektedir. Ayrıca, moratoryum kimlik statüsünün başarılı kimlik geliştirmede bir ön koşul olduğu, bireylerin kendileri için doğruya olan inançlarını geliştirmeden önce moratoryum evresini yaşayıp farklı fikir ve alternatifleri deneyimlemesi gerektiği bilinmektedir. Sonuçlara bakıldığında katılımcıların kişisel özellikleri, ayrıca araştırmanın örnekleminin çoğunluğunu yaşça büyük yetişkinlerin oluşturması durumunun, hiçbir katılımcının moratoryum kimlik statüsünde olmadığına sebep olmuş olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların psikolojik doğum sırası algıları ile demografik özellikleri değerlendirildiğinde; katılımcıların psikolojik doğum sırası algılarının cinsiyet, yaş, eğitim durumu, kaçıncı kardeş oldukları ve kardeş sayıları değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı, medeni duruma göre ise anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir.

Katılımcıların ego kimlik statüleri ile demografik özellikleri arasındaki ilişki değerlendirildiğinde ise medeni durum, yaş, eğitim durumu ve kardeş sayısı değişkenleri ile ego kimlik statüsü arasında anlamlı ilişki bulunurken kaçıncı kardeş oldukları ve cinsiyet değişkenleri arasında ise anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Araştırmanın asıl amacı olan katılımcıların psikolojik doğum sırası algılarının ego kimlik statülerine göre farklılıkları değerlendirildiğinde, iki değişken arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır.

Öneriler

Gelecekte yapılacak çalışmalar için; ego kimlik statüleri konusunun boylamsal olarak araştırılmasının daha sağlıklı sonuçlar vereceği düşünülmektedir.

Araştırmanın sınırlılıklarından birisi olan katılımcıların ölçeklere doğru ve içten yanıtlar verdiğinin düşünülmesidir. Ancak demografik bilgi formu ve iki ölçeğin bir arada verilmesi neticesinde katılımcıların bir süre sonra dikkatlerinin dağılabileceği ve

sıkılabilecekleri göz önünde bulundurulduğunda, konu ile yapılacak benzer çalışmalarda ölçeklerin iki farklı oturumda katılımcılara sunulması önerilmektedir.

Bu araştırmada katılımcıların yaşadıkları kültürel ortam kontrol altında tutulmamıştır. Türkiye'nin farklı bölgelerinde ve farklı zamanlarda çocuk dönemini yaşamış olmanın bireylerin psikolojik doğum sırası algısına etki edebileceği düşünüldüğünden, yapılacak yeni araştırmalarda çocukluk döneminin yaşandığı bölge ve kültürel ortam değişkeninin kontrol altında tutulması önerilmektedir.

Gelecekte yapılacak konu ile ilgili araştırmalarda; araştırma grubu olarak yetişkinlerin çalışılacağı durumlarda farklı yetişkinlik dönemlerinde yer alan bireylerin özelliklerinin dikkate alınması önerilmektedir.

EKLER

EK-1 ETİK KURUL KARARI

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURUL KARARI

Toplantı Tarihi: 20.01.2020
Toplantı Sayısı: 2020/01
Toplantı Saati: 10:00

Karar No: 2020/01-20

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji (Opsiyon: Gelişim Psikolojisi) Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Safa GÜRBÜZ tarafından gönderilen "Yetişkinlerde Ego Kimlik Statülerinin Psikolojik Doğum Sırası Açısından İncelenmesi" başlıklı tez önerisi ve ölçekleri 20.01.2020 tarihinde incelenerek T.C. Maltepe Üniversitesi Etik Kurulu Yönergesinin 6. maddesinde yazılı; **"Bilimsel disipline bağlılık, yaşama saygı, zarar vermeme, olası zarar ve riskler konusunda tüm ilgilileri bilgilendirme, insan ve topluma sorumluluk"** gibi ilkelere uygun olduğuna; yayına temel oluşturan araştırmanın tasarım, planlama ve yürütülme aşamalarında katkıda bulunanlara yer verilmesi, eksiksiz ve doğru kaynak gösterilmesi, gereken biçim ve doğrulukta atıflarda bulunulması kaydıyla yapılmasının etik olarak uygun olduğuna; toplantıya katılan üyelerin oybirliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Belma AKŞİT
Etik Kurul Başkanı

Prof. Dr. Nermin ÇELEN
(Üye)

Prof. Dr. Durmuş GÜNAY
(Üye) Katılmadı

Prof. Dr. Nurgün OKTİK
(Üye)

Prof. Dr. Zafer ÖZTEK
(Üye)

Prof. Dr. Necla ÖZTÜRK
(Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Selcen ATAÇ
(Üye) Katılmadı

EK-2 DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1. Yaş:_____
2. Cinsiyet: Erkek ( ) Kadın ( )
3. Eğitim durumunuz: Okur-yazar ( )
   İlkokul ( )
   Ortaokul ( )
   Lise ( )
   Üniversite ( )
   Yüksek Lisans / Doktora ( )
4. Kardeşiniz var mı? Evet ( ) Hayır ( )
5. Evet ise siz ailede kaçıncı çocuksunuz?:_____
6. Medeni durumunuz?
   Evli ( ) Bekar ( ) Boşanmış/Dul ( )
7. Çocuğunuz var mı? Evet ( ) Hayır ( )
8. Evet ise kaç tane? _____
9. Ekonomik düzeyiniz?
   Düşük ( ) Orta ( ) Yüksek ( )

EK-3 WHITE-CAMPBELL PSİKOLOJİK DOĞUM SIRASI ENVANTERİ

White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri

© 2005 Melek Kalkan

Açıklama:

Lütfen her bir maddeyi okuduktan sonra, yetişmiş olduğunuz aile içinde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin görüşlerinizi EVET veya HAYIR seçeneklerinden birini işaretleyerek belirtiniz. Eğer birkaç ailede yetişmişseniz, en fazla zaman geçirdiğiniz aileyi düşünerek yanıtlarınızı veriniz. Kardeşiniz yoksa kardeşlerle yaşanılan deneyimleri içeren maddeleri cevaplamayınız.

EVET HAYIR 1. Ana-babamın benimle ilgili beklentilerinin çok yüksek olduğuna inanırdım.

EVET HAYIR 2. Aile bireylerim bana bebekmişim gibi davranırlardı.

EVET HAYIR 3. Ailem benim yaşamıma istemediğim kadar çok karışırdı.

EVET HAYIR 4. Sürekli bir yarış içinde gibiydim.

EVET HAYIR 5. Benim için, büyükleri mutlu etmek önemliydi.

EVET HAYIR 6. Ailem benim özel yaşamıma saygı göstermezdi.

EVET HAYIR 7. Kendimi başkalarından soyutlanmış hissederdim.

EVET HAYIR 8. Kız ve erkek kardeşlerimden bir şeyler istemem kolaydı.

EVET HAYIR 9. Anne-babamın benimle ilgili endişeleri vardı.

EVET HAYIR 10. Ailemdeki herhangi birinden daha az ciddiye alınırdım.

EVET HAYIR 11. Kız ve erkek kardeşlerime doğru ve yanlışlar hakkında öğüt vermek benim için önemliydi.

EVET HAYIR 12. Aile içinde en sevimli kişi ben gibiydim.

EVET HAYIR 13. Anne-babamın tam ilgisini asla görememiş gibiydim.

EVET HAYIR 14. Anne-babam beni kontrol etmeye çalışırlardı.

EVET HAYIR 15. Ailemdeki diğer bireylerden daha düzenli ve planlı durumdaydım.

EVET HAYIR 16. Aile üyelerim üzerime titrerlerdi.

EVET HAYIR 17. Başkalarının yaptıkları şeyleri doğru yapmaları benim için önemliydi.

EVET HAYIR 18. Anne-babam hayatımı yönetmeye çalışırlardı.

EVET HAYIR 19. Ailemin diğer üyelerinden daha az önemliymişim gibi gelirdi.

EVET HAYIR 20. Anne-babamı memnun etmeyi isterdim.

EVET HAYIR 21. Anne-babam, yaşamımda olup biten her şeyi bilmek isterlerdi.

EVET HAYIR 22. Ailemdeki diğer bireylere göre daha az sevildiğimi sıkça hissederdim.

EVET HAYIR 23. Anne-babam tarafından engellendiğimi hissederdim.

EVET HAYIR 24. Benim için yaptığım işleri doğru yapmak önemliydi.

EVET HAYIR 25. İstediğim her zaman ailemin yöneticisi olabildim.

EVET HAYIR 26. Ailemdeki diğer bireylerle karşılaştırıldığımda bana daha nezaketsiz davranıldığını sıkça hissederdim.

EVET HAYIR 27. Ailemden istediğim şeyi elde etme konusunda başarılıydım.

EVET HAYIR 28. Sanki bir fanus (akvaryum) içinde yaşıyor gibi hissederdim.

EVET HAYIR 29. Okulda en iyi olmak benim için önemliydi.

EVET HAYIR 30. Ailemdeki diğer kişilerden kopmuş olduğumu hissederdim.

EVET HAYIR 31. Anne-babam, benim yapmam gereken her şeyi kendi işleri gibi görürlerdi.

EVET HAYIR 32. Benim için en iyi olmak önemliydi.

EVET HAYIR 33. İstediğim zaman ailenin patronu olabilirdim.

EVET HAYIR 34. Kendimi erkek ve kız kardeşlerim tarafından ezilmiş hissederdim.

EVET HAYIR 35. Anne-babam, başkalarının işleriyle fazlaca ilgilenirlerdi.

EVET HAYIR 36. Düzenli olmayı, ailemdeki diğer bireylerden daha çok severdim.

EVET HAYIR 37. Ailemdeki en çekici, en sevilen kişi ben gibi görünürdüm.

EVET HAYIR 38. Ailemdeki diğer kişilere göre, bana daha az adil davranılırdı.

EVET HAYIR 39. Ailemdeki diğer kişilerin yaptıkları şeyleri düzgün yapmalarını isterdim.

EVET HAYIR 40. Ailemdeki diğer kişilere göre daha az değerli olduğumu hissederdim.

EVET HAYIR 41. Her şeyi usulünce, olması gerektiği gibi yapmaktan hoşlanırdım.

EVET HAYIR 42. Erkek ve kız kardeşlerim tarafından dışlanmış gibi hissederdim.

EK-4 EGO KİMLİK SÜRECİ ÖLÇEĞİ

Aşağıda sizlerin çeşitli konulardaki duygu, düşünce ve davranışlarınızı ifade eden cümleler bulunmaktadır. Sizden istenen her ifadeyi dikkatlice okuyarak bu ifadelerin sizi ne kadar ifade ettiğini "**tamamen katılmıyorum (A)**" la "**tamamen katılıyorum (F)"** aralığında dereceli olarak düşündükten sonra size uyan sadece bir seçeneği işaretlemenizdir. **ÖRNEK:** "Gelecekte beni güzel günlerin beklediğini düşünüyorum" ifadesine tamamen katılmıyorsanız (A), çoğunlukla katılmıyorsanız (B), kısmen katılmıyorsanız (C), kısmen katılıyorsanız (D), çoğunlukla katılıyorsanız (E), tamamen katılıyorsanız (F) gibi bir dereceleme kullanabilirsiniz. Araştırma sonuçları tamamen gizli tutulacaktır. Araştırmamıza katıldığınız için teşekkür ederim.

	Tamamen Katılmıyorum	**Çoğunlukla Katılmıyorum**	**Kısmen Katılmıyorum**	**Kısmen Katılıyorum**	**Çoğunlukla Katılıyorum**	**Tamamen katılıyorum**
1. Çalışmak istediğim mesleğe karar verdim.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
2. Politik prensiplerimin ve düşüncelerimin değişmesini beklemiyorum.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
3. Çeşitli dini görüş ve düşünceler hakkında hala düşünüyorum (değerlendirme yapıyorum).	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
4. Değer yargılarımı sorgulama ihtiyacı hissetmem.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
5. Benim için kimin iyi arkadaş olacağı konusunda kendime güvenirim.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
6. Yaşlansam bile kadınların ve erkeklerin toplumdaki rolleri ile ilgili düşüncelerim değişmez.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
7. Daima aynı politik düşünceyi destekleyeceğim.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
8. Ailemdeki rolüm konusunda kesin bir görüşe ulaştım.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
9. Evlenmeden önce flörtün gerekli olup olmadığı konusunda kararsızım.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
10. Farklı politik görüşlerin üzerinde düşünür anlamaya çalışırım.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
11. Kimin benim için iyi arkadaş olup olmayacağını asla sorgulamam.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
12. Değer yargılarım gelecekte muhtemelen değişir.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
13. Dini konular hakkında insanlarla konuştuğumda düşüncelerimden emin olduğum bir ses tonuyla konuşurum.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
14. Nasıl bir flört ilişkimin olması gerektiğinden emin değilim.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
15. Ailedeki yerimin önemini vurgulama ihtiyacı hissetmedim.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
16. Yakın bir gelecekte muhtemelen düşüncelerim değişecek.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
17. Kadınların ve erkeklerin nasıl davranmaları gerektiği hakkında belirli bir görüşe sahibim.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
18. Benim için en iyi mesleği bulabilmek için farklı meslek alanları hakkında bilgi edinmeye çalıştım.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
19. Yaşadığım farklı deneyimler kadınların ve erkeklerin rolleri hakkında düşüncelerimi değiştirmeme sebep oldu.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
20. Benim için iyi olanı bulmak için birçok farklı değerleri ısrarlı bir şekilde tekrar tekrar denedim.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)

21. Nasıl bir arkadaş aradığımla ilgili düşüncelerimin gelecekte değişebileceğini düşünüyorum.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
22. Nasıl bir flört ilişkisinin doğru olacağını araştırmaktayım.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
23. Mesleki hedeflerimin ne olduğuna karar verdim.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
24. Şu andaki davranışlarımın, benimsediğim değerlerin aile yapıma uygun olup olmadığını değerlendirmekteyim.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
25. Erkeklerin ve kadınların rolleri hakkındaki düşüncelerim asla değişmeyecek.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
26. Politik görüşlerimi asla sorgulamam.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
27. Arkadaşlarımın sahip olmasını istediğim özellikleri gözden geçirmeme yol açan çok şey yaşadım.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
28. Benim dini görüşlerimden farklı görüşlere sahip olan birçok kişiyle dini konuları tartışırım.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
29. İnandığım değerlerin doğru olup olmadığından emin değilim.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
30. Mesleki beklentilerimi hiçbir zaman sorgulamam.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
31. Aileme verdiğim değerin derecesi (boyutu) gelecekte değişecek gibi.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
32. Flört etme konusuyla ilgili inançlarım kesindir.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)

KAYNAKÇA

Akar, A. (2012). *Üniversite Öğrencilerin Kimlik Statüleri İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aras, M. (2021). *Savunma Mekanizmalarının Kardeş Sayısı Ve Doğum Sırasına Göre İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Ensitüsü, İstanbul.

Arslan, E. (2008). *Bağlanma Stilleri Açısından Ergenlerde Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri ve Ego Kimlik Süreçlerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ashby, Jeffrey S, LoCicero, Kenneth A. & Kenny, Mary Catherine. (2003). The Relationship of Multidimensional Perfectionism to Psychological Birth Order. The *Journal of Individual Psychology*, 59(1), 42-51.

Archer, S. L. (1982). Early Adolescence The Lower Age Boundaries of Identity Development. *Child Development,* 53(6), 1551–1556.

Aslan, A. K. (2002). Değişen Toplumda Aile Ve Çocuk Eğitiminde Sorunlar. *Ege Eğitim Dergisi*, 2 (1), 25-33.

Atak, H., Tatlı, C. E., Çokamay, G., Büyükpabuşcu, H., Çok, F. (2016). Yetişkinliğe Geçiş: Türkiye'de Demografik Ölçütler Bağlamında Kuramsal Bir Gözden Geçirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 8(3): 204-227.

Atak, H. & Çok, F. (2010). A new period in human life: Emerging adulthood. *Journal of Childhood and Adolescence Mental Health,* 17(1), 39-50.

Atak, H. (2011). Kimlik gelişimi ve kimlik biçimlenmesi: kuramsal bir değerlendirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar,* 3(1), 163-213.

Aydoğdu, H. (2004). Modern Kimlikte Öznenin Ölümü. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*,(10).

Başaranoğlu, Y. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Psikolojik Doğum Sırası İle Karşı Cinsle İlişkide Sosyal Yetkinlik Beklentisi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Berzonsky, M.D. (1985). Diffusion within Marcia's identity-status paradigm: Does it foreshadow academic problems?. *J Youth Adolescence*, 14, 527–538.

Cok, F. & Atak, H. (2015). Emerging Adulthood in Turkey: Does it (yet) Exist?. *The Online Journal of Counseling and Education*. 2015. 46-75.

Cross, H. J., & Allen, J. G. (1970). Ego identity status, adjustment, and academic achievement. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 34(2), 288–288.

Çakır, S. G. (2014). Ego Identity Status and Psychological Well-Being Among Turkish Emerging Adults. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 14(3), 230-239.

Çakır, K. ve Şen, E. (2012). Psikolojik Doğum Sırasına Göre Adil Dünya İnancı. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 32(1), 57-69.

Çelen, H. N. (2011). *Ergenlik ve Genç Yetişkinlik*. İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim.

Çetin, B. (2015). *Sporcularda Psikolojik Doğum Sırası Algısının Farklı Spor Branşları Açısından Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Dalbay, R. S. (2018). Kimlik" ve "Toplumsal Kimlik" Kavramı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2(31), 161-176.

Dereboy, F. (1993). *Kimlik Bocalaması: Anlamak, Tanımak, Ele Almak*. Malatya: Özmert Ofset.

Dinkmeyer, D., McKay, G. D. Ve Dinkmeyer, Jr. D. (1978). Parent Education Leader's Manual Coral Springs, F:; CMTI Press. Retrieved from https://perpetualpreschool.com/dlc_selfconcept/childdevelopmentinfo.com-Birth_Order__Child_Development_Institute_Parenting_Today.pdf

Doğru Çabuker, N., Epli, H., Çelik Balcı, S. & Vural Batık, M. (2020). Does Psychological Birth Order Predict Identity Perceptions of Individuals in Emerging Adulthood?. *International Online Journal of Educational Sciences,* 12 (5), 164-176.

Dyk, P. A. H., & Adams, G. R. (1987). The Association between Identity Development and Intimacy during Adolescence: A Theoretical Treatise. *Journal of Adolescent Research*, 2(3), 223–235.

Erikson, E. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: W. W. Norton & Company.

Ekşi, H., Erdem, S. & Kurt, B. (2016). Psikolojik Doğum Sırası İle Yetersizlik Duygusunun Yetişkin Bağlanma Stillerini Yordama Düzeyinin İncelenmesi. *Elemetary Education Online,* 15 (3), 1054-1065.

Emiroğlu, M. (2020). *Psikolojik ve Gerçek Doğum Sırası Farklı Üniversite Öğrencilerinin Sosyal İlgi, Yaşam Stili Ve Psikolojik Belirti Düzeylerinin*

İncelenmesi: Mersin İli Örneği. (Yayımlanmamış doktora tezi). Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

Eryılmaz, A. ve Apay, A. (2011). Ergen Öznel İyi Oluşu ile Kimlik Statüsü İlişkisinin İncelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,* 16, 167-179.

Eryüksel, G. (1987). *Ergenlerin Kimlik Statülerinin İncelenmesine Yönelik Kesitsel Bir Çalışma.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gander, J. M. & Gardıner, W. H. (2016). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Ankara:İmge Kitabevi Yayınları.

Gleason, P. (1983). Identifing Identity: A Semantic History. *The Journal of American History,* 69 (4), 910-931.

Grotevant, H. D., & Cooper, C. R. (1985). Patterns of Interaction in Family Relationships and the Development of Identity Exploration in Adolescence. *Child Development*, 56(2), 415.

Ha, T. S., & Tam, C. L. (2011). A study of birth order, academic performance, and personality. In *International Conference on Social Science and Humanity, IPEDR* (Vol. 5, No. 1, pp. 28-32).

Hyun-Young, K. ve Eun-Jung, K. (2016). Vocational Identity and Ego Identity Status in Korean Nursing Students. *Asian Nursing Research*, 10, 68-74.

İlhan, T. ve Özdemir, Y. (2012). Beliren Yetişkinlerde Yaş, Cinsiyet ve Bağlanma Stillerinin Kimlik Statüler Üzerindeki Yordayıcı Rolü. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 227-241.

İlmen, Z. (2020). *Evli Bireylerin Psikolojik Doğum Sırası, Evlilik Uyumu ve Psikolojik Sağlamlıkları Arasındaki Yordayıcı İlişkiler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

İnci, M. A. (2014). *Baba Tutumlarının Anasınıfı Ve İlkokul Birinci Sınıfa Devam Eden Çocukların Sosyal Beceri Gelişimlerine Etkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kahliliyan Shalamzari, M. (2020). "Ego Identity" Status in only children compared to three patterns of adolescent With Siblings. *Journal of Woman and Family Studies*, 8(2), 189- 206.

Kalkan, M. ve Odacı, H. (2010). Psikolojik Doğum Sırası ve Ana-Babaya Bağlanma: Okul Öncesi Öğretmen Adayları Üzerine Bir Çalışma. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences,* 5 (3), 810-819.

Kalkan, M. ve Epli Koç, H. (2008). Psikolojik Doğum Sırası Bireylerin Stresle Başa Çıkma Stratejilerinin Yordayıcısı Mıdır?. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 45-59.

Kalkan, M. (2005). White- Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanterinin Geçerlilik ve Güvenirliği. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji (3P) Dergisi,* 13 (3), 169-174.

Kalkan, M. (2008). Do Psychological Birth Order Positions Predict Future Time Orientation in Romantic Relationships?, *Interpersona*. 2 (1), 89-101.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Kayacı, Ü. (2014). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Doğum Sıraları ve Sosyal İlgi Düzeylerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerini Yordamadaki Rolünün İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kayacı, Ü. ve Özbay, Y. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Travmatik Yaşantı, Psikolojik Doğum Sıraları ve Sosyal İlgilerinin Psikolojik Dayanıklılıklarını Yordaması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4 (1), 128-142.

Kroger, J. (1988). A Longitudinal Study Of Ego İdentity Status İnterview Domains. *Journal of Adolescence*. 11, 361-374.

Kırdök, O. ve Alibekiroğlu, P. B. (2016). Üniversite Öğrencilerinde Psikolojik Doğum Sırası ve Yaşam Doyumunun Kariyer Kararı Yetkinlik Beklentisini Yordama Gücünün İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 9 (47), 497-503.

Kumru, A. ve Thompson, R. A. (2003). Ego Identity Status and Self-Monitoring Behavior in Adolescents. *Journal of Adolescent Research,* 18(5), 481-495.

Levesque, R. J. (Ed.). (2011). *Encyclopedia of adolescence*. Springer Science & Business Media.

Morsümbül, Ü. (2005). *Ergenlikte Kimlik Statülerinin Bağlanma Stilleri, Cinsiyet Ve Eğitim Düzeyi Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Oktan, V., Odacı, H., & Çelik, Ç. B. (2014). Psikolojik doğum sırasının psikolojik sağlamlığın yordanmasındaki rolünün incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, June, 140-152.

Oral, T. (2012). *Ergenlerde Kimlik Statülerinin Başarı Amaç Yönelimlerini Yordamadaki Dolü.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Özdikmenli Demir, Gözde."Üniversite Öğrencilerinde Kimlik Gelişimi: Kimlik Statülerinin Sosyal Sermaye ve Kimlik Sermayesi ile Olan İlişkisi," *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi.* 34,2: 1-10, 2010.

Özdikmenli Demir, G. (2010). Öğrencilerinde Kimlik Gelişimi: Kimlik Statülerinin Sosyal Sermaye ve Kimlik Sermayesi ile Olan İlişkisi. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi,* 34(2), 1-10.

Pandey, S., & Helode, R. D. (1992). Sex and marital status in doctors' ego identity attainment. *Social Science International,* 8(1-2), 19–23.

Pehlivan, R. ve Şener, T. (2021) Ergenlik ve Beliren Yetişkinlikte Evlenme ve Çocuk Sahibi Olmanın Kimlik Statüleri İle İlişkisi. *Turk J Child Adolesc Ment Health 2021*

Pletcher, D. E. (2006). *Psychological birth order, academic achievement and affiliation tendencies in college undergraduates.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Truman State University, Kirksville, Missouri.

Schwart, S. J., Mullis, R. L., Waterman, A. S. ve Dunham, R. M. (2000). Ego Identity Status, Identity Style, and Personal Expressiveness: An Empirical Investigation of Three Convergent Constructs. *Journal of Adolescent Research,* 15 (4), 504-521.

Snow, M. E., Jacklin, C. N., & Maccoby, E. E. (1981). Birth-order differences in peer sociability at thirty-three months. *Child Development,* 52(2), 589–595.

Solmaz F. ve Alisinanoğlu F. (2004). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Kimlik Statüleri ile Anne Baba Tutumlarını Algılamaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Çağdaş Eğitim Dergisi,* 29(309), 41 - 48.

Streitmatter J. (1993). Gender differences in identity development: an examination of longitudinal data. *Adolescence, 28*(109), 55–66.

Sulloway, F. J. (1995). Birth order and evolutionary psychology: A meta-analytic overview. *Psychological Inquiry,* 6 (1), 75-80.

Şahin, G. (2009). *Yetiştirme Yurdunda ve Ailesi Yanında Yaşayan Ergenlerin Bağlanma Stilleri ile Kimlik Statüleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şahin Demirkapı, E. (2013). *Çocukluk Çağı Travmalarının Duygu Düzenleme ve Kimlik Gelişimine Etkisi ve Bunların Psikopatolojiler ile İlişkisi*. (Yayımlanmamış

yüksek lisans tezi). Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Wong, T. M., Branje, S. J., VanderValk, I. E., Hawk, S. T., & Meeus, W. H. (2010). The role of siblings in identity development in adolescence and emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 33(5), 673-682.

Yörükan, T. (2006). *Alfred Adler: Sosyal roller ve kişilik*. İstanbul: Türkiye İş Bankası.

Zimmermann, P. ve Becker-Stoll, F. (2002). Stability of Attachment Representations During Adolescence: The Influence of Ego-Identity Status. *Journal of Adolescence*, 25 (1), 107-124.